

innovation [-fo'n] subst. ~en ~er

ORDLED: *in-nov-at-ion-en*

• (införande av) teknisk nyhet anl. betraktad som ett framsteg [->innovation}: *innovation*sföretag; *trafikbullret* kräver anläggning av bullskydd

BET. kulturellt: *de språkliga ~erna i hans nya diktsamling*

KONSTR.: *en ~ (av ngn)*

HIST.: sedan 1696; av lat. *innovatio* 'förnyelse'; jfr *innovation*

innovativ [-i'v äv. in'-] adj. ~t

ORDLED: *in-nov-at-iv*

• som har förmåga till nyskapande

HIST.: sedan 1970-talet

innovatör subst. ~en ~er

ORDLED: *in-nov-at-ör-en*

• person med nyskapande förmåga särsk. tekn. men äv. kulturellt e.d.: *svensk industri måste förändras*

HIST.: sedan 1960-talet

inlärning subst. ~en ~ar

ORDLED: *in-nöt-ning-en*

• grundlig mekanisk inlärning: *den gamla typen av historieundervisning innebar alltför ofta en själlös ~ av årtal och regentlängder*

WINNET

SVERIGE

Winnet Sveriges Innovationsagenda 2015–2020

*Förändra, Förenkla,
Inkludera och Inspirera*

innovation [-fo-nö-ny-t. ~en ~er ORDLED: in-nov-at-ion-en

Förord

Innovation på Lika Villkor handlar för oss i Winnet Sverige om en demokratifråga, om utveckling av användbara produkter och tjänster, om design för alla, om samhällsnytta och om hållbar tillväxt där kvinnor och män deltar på lika villkor och med samma förutsättningar.

Winnet Sverige har ett nationellt uppdrag för att säkerställa en jämställd fördelning av resurser och medel mellan kvinnor och män inom innovationspolitiken och dess genomförande. Winnet Sverige synliggör och visar på betydelsen av en innovationspolitik och ett integrerat genusperspektiv. Winnet Sverige vill bidra till att utveckla politik, praktik och forskning i Sverige. Winnet Centre of Excellence® är en grund till det för att rikta uppmärksamheten på civilsamhällets roll i innovationssystemet. Resurscentrum för kvinnor är ett innovationssystem i Sveriges 21 regioner och lokala samhällen som genom samarbete i partnerskap, nätverk inom tematiska områden driver fram regionala innovationer. Idag finns en sned fördelning av resurser inom innovationsfrämjandet mellan kvinnor (som grupp) och män (som grupp). Detsamma gäller fördelning av innovationsmedel, vilket framkommit i Malin Lindbergs forskning om 4 regioner, där 80 % av medlen fördelas till mansdominerade områden. Regionala innovationsstrategier saknar ofta – inte alltid – ett jämställdhetsperspektiv. Här behöver genusmedvetenhet och perspektiv öka i främjarsystemet för strukturell påverkan och förändring. På så sätt kan ett samhälle på lika villkor och med samma förutsättningar bli möjligt och därmed skapa hållbar tillväxt. Utgångspunkten för många insatser i Sverige är fortfarande Triple Helix (företag, universitet och offentlig sektor) och inte ett Quadruple Helix perspektiv som inkluderar civilsamhället i ett väl fungerande innovationssystem. Winnet Sverige har ett pågående samarbete med entreprenörskap- och innovationsaktörer i samhället för att skapa en gemensam plattform för påverkan och förändring av politik och genomförande och därmed utveckling av metoder och verktyg som ger resultat.

Vår innovationsagenda på lika villkor 2020 är ett inspel till den svenska nationella innovationspolitiken, ett underlag för våra samverkansparter och ett stöd för lokala och regionala resurscentra, som är medlemmar i Winnet Sverige. Innovationsagendan är ett underlag för våra strategiska insatser inom ramen för de Europeiska struktur- och investeringsfonderna under perioden 2015–2020. Winnet ska komplettera andra aktörers åtagande och identifiera behov av insatser i linje med organisationens övergripande mål: Att via samordning och stöd till resurscentra verka för att kvinnor tar sin del av samhällets resurser i anspråk, att kvinnors kompetens tas tillvara i samhället samt att kvinnors och mäns insatser värderas lika.

Winnet har på lokal, regional, nationell och europeisk nivå utvecklat flera verktyg/modeller/metoder som går att tillämpa inom innovationsfrämjandet. Sverige är också ett av världens ledande länder inom forskningsfältet innovation och genus. En forskning som nyttiggörs inom Winnet Centre of Excellence® (WCE), som vi varit med och startat i Östersjöregionen. WCE har varit möjligt att etablera tack vare stöd från Svenska Institutet, Tillväxtverket och det territoriella samarbetet inom EU. Vi välkomnar fler satsningar på behovsmotiverad, interaktiv och praktinära forskning och genom WCE initierar vi studier och deltar i forskningsprojekt med syftet att utveckla det svenska innovationssystemet. Winnet välkomnar också fler satsningar på innovation inom besöksnäringen samt offentlig sektor där många kvinnor är verksamma. Under 2015 har Winnet Sverige och Svenska Uppfinnarföreningen tecknat ett samarbetsavtal i syfte att i allmänhet genomföra gemensamma aktiviteter riktade till kvinnor och i synnerhet att med gemensamma krafter verka för ett innovationssystem på lika villkor.

Stockholm i oktober 2015 Winnet Sverige,
styrelsen Koordinator Chatarina Nordström, Winnet Sverige

WINNET

SVERIGE

Innehållsförteckning

Innovation på lika villkor! – Inbjudan till Nationell innovationskonferens i Jönköping och Kronoberg, 2012.....	4	4.5 Innovation i offentlig sektor.....	17
Sammanfattning.....	5	4.6 Strategiska agendor och regionala innovationsstrategier	18
1. Inledning och läsanvisning	5	5. Instrument inom Europeiska Unionen 2014-2020	20
2. Bakgrund	6	5.1 ESI-fonderna	20
2.1 Innovation på Lika Villkor	6	Winnet Sveriges innovationsagenda och EUs prioriteringar	20
Ledord – Innovation på Lika Villkor	6	5.2 Det territoriella samarbetet	21
2.2 Resurscentra – ett innovationssystem.....	7	5.3 Horisont 2020	21
Policyförslag inom sex områden från Winnet8.....	9	Kunskapskällor	22
3. Policy och forskning i Sverige, Norden och EU.....	11	5.4 ERASMUS +	22
3.1 Från Innovationsunionen inom EU till regionala innovationsstrategier i Sverige	11	Databasen ADAM – projekt och produkter	22
3.2 Från forskning till nyttiggörande	12	5.5 COSME.....	22
4. Insatser i Sverige – exempel utanför resurscentrasfären	14	5.6 Kreativa Europa	23
4.1 Samverkan, samarbete och samspel ett quadruple helix perspektiv	14	5.7 Easi	23
4.2 Kvinnors innovation	14	6. Winnet Sveriges prioriteringar	24
Jämställdhetsintegrering i de regionala innovationsystemen.....	15	6.1 Sammanfattande behovsanalys.....	24
4.2 Innovation i små- och medelstora företag och kapital	16	6.2 Aktivitetsplan 2015-2020	29
4.3 Inkubatorer och Science Parks.....	16	Fotnoter	32
4.4 Kluster och innovationsmiljöer.....	16	Bilaga 1 Rapporter med koppling till Winnet och resurscentra	36
		Bilaga 2 Referenser Innovation, genus och jämställdhet.....	37

WINNET

SVERIGE

Innovation på lika villkor!

Nationell innovationskonferens

Torsdag 30 augusti kl 12.00 – fredag 31 augusti kl 13.00

Science Park Jönköping

Regeringens arbete med att ta fram en nationell innovationsstrategi pågår för fullt med syfte att förbättra innovationsklimatet i Sverige. Strategin planeras kunna vara på plats hösten 2012. Arbetet leds av Näringsdepartementet men ska utformas i dialog med hela samhället - näringsliv, offentlig sektor, akademi och civilsamhälle.

Läs mer om regeringens pågående arbete här: www.naringsbloggen.se/innovation/

Nu samlar Winnet Sverige nationella partners för att presentera aktuell forskning, synliggöra kunskap, erfarenheter och goda exempel kring innovation och genus. Tillsammans ska vi ge inspel till den nationella innovationsstrategin. Vi vill också medverka till att begreppet innovation breddas och beskrivs tydligare.

Plats: Science Park, Gjuterigatan 9, Jönköping

Datum: Torsdag den 30 augusti – fredag 31 augusti

Tid: Torsdag 12.00 – Fredag 13.00

Anmälan: www.winnets.se

Begränsat deltagarantal

Avgift: Deltagandet är kostnadsfritt. Uteblivet deltagande debiteras med 1000 kr exkl moms

Frågor: innovation@winnetsverige.se eller via sms +(0)46736265499

Charlotte Signahl, moderator,
Innovation på lika villkor!

Medverkande

• **Regeringskansliet, Näringsdepartementet**, Ylva Skoogberg, politiskt sakkunnig hos Näringsminister Annie Lööf

• **Länsstyrelsen i Jönköpings län**, Landshövding Minoo Akhtarzand

• **Tillväxtverket**, Lena Rooth, avdelningschef Företagsinsatser

• **Ung Företagsamhet Sverige**, Magnus N:son Engelbäck, VD

• **NyföretagarCentrum Sverige**, Harry Goldman, VD

• **Almi Företagspartner AB Sverige**, Andreas Uhmeier, chef Innovationsrådgivning

• **Svenska Uppfinnarföreningen**, Mats Olsson, ordförande

• **QUIS**, Wanja Bellander, projektledare och innovatör

• **Winnet Centre of Excellence**, Malin Lindberg, koordinator, LTU

• **Genus och Innovation**, Inger Danilda, Encounter AB

• **Pilotprojekt Innovationer**, Agneta Eriksson, projektledare

• **Innovationsinspiration**, Winnet Västmanland

• **Genus och Design**, Ampersand AB

Med reservation för eventuella ändringar

Minoo Akhtarzand

Harry Goldman

Lena Rooth

Magnus N:son Engelbäck

Malin Lindberg

Mats Olsson

Wanja Bellander

Andreas Uhmeier

Agneta Eriksson

WINNET

Jönköping och Kronoberg

REGIONFÖRBUNDET
JÖNKÖPINGS LÄN

REGGERINGSKANSLIET
Näringsdepartementet

ALMI
FÖRETAGSPARTNER

NyföretagarCentrum

REGIONFÖRBUNDET SÖDRA SMÅLAND
RESURSCENTRUM

TILLVÄXT
VERKET

SUF

Svenska Uppfinnarföreningen

ung
A Member of J3 Workbooks

Länsstyrelsen
i Jönköpings län

Sammanfattning

Winnet Sveriges Innovationsagenda skall inspirera våra medlemmar och samverkansparter till fler insatser för en jämställd fördelning av resurser mellan kvinnor (som grupp) och män (som grupp) inom innovationsområdet. Agendan ger en kort översikt över politik, forskning och insatser samt de utmaningar Sverige står inför fram till år 2020. I agendan identifieras behov inom fem olika områden:

1. **ANALYSER** av offentligt finansierade insatser med koppling till innovationsfrämjande och insatsernas effekter ur jämställdhets- och genusperspektiv.
2. **RIKTADE INSATSER** framförallt inom områden där andelen kvinnor som idébärare är hög.
3. Öka mottagarkapaciteten i innovationssystemet för kunskap från forskning om innovation och genus och tillämpningen av beprövad praktik inom **INNOVATIONSFRÄMJANDET**.
4. Stimulera **LÄRANDE OCH FORSKNING** som synliggör civilsamhällets betydelse för innovation och kvinnors innovation samt bidrar till jämställdhetsintegrering inom innovationsfrämjandet och genusmedveten rådgivning.
5. Utmana **NORMER OCH BEGREPP** och dess skilda könskodningar, synliggöra olika grupper av kvinnors innan- och utanförskap inom innovationsområdet och utveckla genusmedvetna insatser i utbildningssystemet.

Winnet Sverige, Winnet Centre of Excellence® (WCE) och våra medlemmar kommer att genomföra en rad aktiviteter för att möta de identifierade behoven under perioden 2015-2020.

1. Inledning och läsanvisning

Innovation (latin innova'tio, av i'nnovo 'förnya', 'åstadkomma något nytt'

Innovationsbegreppet är öppet för många tolkningar och det finns de som ifrågasätter begreppet som helhet. Winnet Sverige väljer dock att tala om innovation och att tillsammans med forskare problematisera begreppet ur ett genusperspektiv. Vår utgångspunkt är att en bred tolkning skapar bättre förutsättningar för en inkluderande innovationspolitik.

En snäv tillämpning av begreppet riskerar att exkludera potentiella innovatörer, nyskapande idéer, sektorer och branscher.

Winnet Sverige kan dock konstatera att trots allt bredare definitioner i policydokument i Sverige, i Norden och inom EU associeras innovation fortfarande i hög utsträckning till forskning, teknik, produkter och kommersialisering. Studier har också visat att begreppet är "könat" och att könskodningen påverkar föreställningar om vem som är en innovatör, vem som är innovativ och vad som är innovativt? Det faktum att prefixet kvinnor(s) eller kvinnliga används före innovatör(er), idébärare, innovation, uppfinnare och uppfinningar säger oss implicit att män (som grupp) eller kanske snarare en viss grupp av män är normen. Hur ofta ser vi någon skriva mäns innovation?²

Våra medlemmar i Winnet Sverige ser fortsatt behov av en del riktade insatser för att kvinnor (som grupp) i högre grad än idag skall kunna ta del av innovationsfrämjandet. Därutöver behövs transformativa ansatser för jämställdhetsintegrering inom främjandet. Integrering innebär inte att "lägga till eller assimilera insatser för kvinnor" utan om att omvandla och förändra innovationsfrämjandet utifrån en analys av makt- och resursfördelning. Utan en transformativ ansats finns en risk för "prat om jämställdhet istället för görande"³ och att resultaten uteblir både vad gäller lika villkor och innovation. Intressant blir också att följa upp och analysera främjandesystemet för män inom innovation och entreprenörskap i Sverige.

Nationella sekretariatet för genusforskning vid Göteborgs Universitet⁴ tar i en kunskapsöversikt över forskningsfältet jämställdhetsintegrering upp frågeställningar med koppling till olika ansatser⁵. Kunskapsöversikten refererar till den välkända forskaren Alison Woodward, som beskrivit jämställdhetsintegrering som en *institutionell innovation* i Sverige samtidigt som hon tar upp att själva "transformationen" inte nått så långt⁶. Rapporten beskriver också hur den svenska regionalpolitiken utgått från kvinnor som en homogen minoritet.

Den här innovationsagendan ger en bakgrund till Winnet Sveriges engagemang för Innovation på Lika Villkor (se avsnitt 2), en kort översikt över politik och forskning i Sverige, Norden och EU (avsnitt 3), en resumé över olika insatser

i Sverige (avsnitt 4), en översikt över instrument inom EU under perioden 2014-2020 (avsnitt 5) och Winnet Sveriges prioriteringar för 2014-2020 (se avsnitt 6). I bilaga 1 åter-

finns referenser till rapporter med koppling till resurscentra och innovation och i bilaga 2 referenser till studier inom fältet innovation och genus.

-
1. www.ne.se
 2. Se t.ex. Andersson, Susanne, Berglund, Karin, Gunnarsson, Ewa & Sundin, Elisabeth, Eds (2012) Promoting Innovation. Policies, Practices and Procedures. Stockholm: VINNOVA Vinnova Report VR 2012:08
 3. Se t.ex. Westberg, Hanna, red (2005) Regionala tillväxtavtal – en fråga om att bryta gamla mönster? Kvinnors och mäns delaktighet i arbetet med tillväxtavtalen. Stockholm: Arbetslivsinstitutet. Arbetsliv i omvandling. 2005:8
 4. www.genus.se/
 5. Norrbin, Camilla & Olsson, Annika (2010) Forskning saknas. En kunskapsöversikt över forskningsfältet jämställdhetsintegrering. Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning. Göteborgs universitet. JÄMI Rapport 3
 6. Woodward Alison (2008) European Gender Mainstreaming: Promises and Pitfalls of Transformative Policy. I Review of Policy Research Volume 20: Issue 1. Wiley/ The Policy Studies Organization
-

2. Bakgrund

2.1 Innovation på Lika Villkor

Vi måste komma till handling då det finns behov av att GÖRA mer. Det finns så mycket bra idéer! (Sarah Wikner, Winnet Jönköping)

Winnet Sverige anordnade i augusti 2012 en nationell konferens – Innovation på Lika Villkor – i samverkan med aktörer inom innovationsfrämjandet och citatet ovan återspeglar stämningen i Jönköping. Konferensen var ett led i att ta fram underlag för och inspel till den nationella innovationsstrategin⁷ samt ett initiativ som syftade till att begreppet och synen på innovation breddas. Den nationella konferensen var en del i en Winnet-satsning på att sprida kunskap om aktuell forskning och om goda exempel för att utveckla innovationsfrämjandet.

Winnet Jönköping är aktiva inom främjandet och arbetar bland annat för att inkubatorverksamheter i Jönköpings län skall vända sig även till de delbranscher inom kulturella och kreativa näringar (KKN) där många kvinnor är verksamma. Winnet Jönköping har även varit aktiva i arbetet för lika villkor inom Landsbygdsprogrammet för perioden 2014-2020⁸ (se avsnitt 5) tillsammans med Winnet Sverige, Landsbygdsnätverket⁹ och Länsstyrelsen i Jönköpings län¹⁰.

Ledord – Innovation på Lika Villkor

De tre ledord som genomsyrade dialogerna mellan deltagarna på konferensen i Jönköping 2012 var

- Inkludering och en innovationsstrategi för hela samhället oavsett idébärarens kön, bakgrund eller ålder; oavsett storlek på företag; oavsett stad eller landsbygd; oavsett sektor och bransch.
- Förenkling och en innovationsstrategi som främjar samordning, samverkan och långsiktighet.
- Uppmuntran och en innovationsstrategi som välkomnar idéer, skapar ekonomiska förutsättningar för idéutveckling och uppmuntrar till innovation på lika villkor i hela utbildningsväsendet från förskolan till högskolan.

Bakgrunden till konferensen var en tidigare satsning i **Winnet Kronoberg** på innovation inom områden som hälso- och sjukvård, KKN och besöksnäringen med målet att ta tillvara kvinnors idéer. I Kronoberg fanns – i likhet med andra län – många myter om kvinnors innovation och kvinnors företagande bland innovationsfrämjarna. Myter som hade svagt eller inget stöd i forskningen. På uppdrag av Winnet Kronoberg och Regionförbundet Södra Småland¹¹ kartlade forskarna Charlotte Silander och Malin Henriksson vid Linnéuniversitetet hur tillväxtaktörer samt grupper av kvinnor upplevde möjligheter och hinder i länet¹². Några citat ur studien:

- Kvinnor är mer försiktiga, de vill ha mer kontroll och de kanske inte är så visionära, sa en av främjarna.
- Det kändes nästan som att det var medvetet från deras sida (läs främjarna); som att det ska vara svårt att söka bidrag.", sa en av kvinnorna.
- Näringslivet karaktäriseras av tillverkningsindustri. Jag brukar säga att det är manligt, mekaniskt och relativt lågutbildat, sa en näringslivschef i en kommun.

I oktober 2013 deltog **Winnet Sverige** på den internationella konferensen *Equality, growth and innovation – in theory and practice*¹³ i Luleå. Det var den andra konferensen i Sverige med ett liknande tema och den första genomfördes i Linköping år 2010¹⁴. I konferensen deltog Winnet Sverige inom ramen för ett seminarium om arbetsmarknad, genus och regional tillväxt och RC:s roll i den samma. Presentation av tidigare arbete inklusive Interreg IVC Kapitaliseringsprojekt Winnet8, www.winnet8.eu, Malin Rönnblom Umeå Universitet, modererade. I Luleå arrangerade Winnet en workshop på temat jämställd tillväxt och innovation, samverkan mellan resurscentra och forskare. Winnet genomförde även en session tillsammans med forskare från Polen för att presentera studier på samma tema med koppling till utvecklingen i EU Östersjöregionens strategi och handlingsplan

Resultaten från konferenserna i Jönköping och i Luleå, samverkan med andra innovationsfrämjare och utvecklingsarbetet inom Winnet-sfären har fungerat som inspiration för vår innovationsagenda. Nedan återfinns några exempel från resurscentra, som är medlemmar i Winnet och i skriften *VI VET VAD VI TALAR OM! GODA EXEMPEL FRÅN RESURSCENTRA FÖR KVINNOR*¹⁵ finns fler.

2.2 Resurscentra – ett innovationssystem

Resurscentra (RC) har av forskaren Malin Lindberg vid Luleå tekniska universitet beskrivits som ett innovationssystem¹⁶ och sedan 90-talet har RC varit engagerade i riktade insatser för kvinnors innovation. Insatserna har varit möjliga dels genom medel från EU, dels genom utvecklingsmedel från det nationella resurscentraprogrammet, som koordineras via Tillväxtverket¹⁷. Våra medlemmar samverkar med andra främjare för att utveckla innovationssystemet och aktiviteterna genomförs framförallt inom insatsområdena

Entreprenörskap och innovativa miljöer och Strategiskt gränsöverskridande samarbete i det nationella resurscentraprogrammet¹⁸. Det nationella programmet beviljar medel både till ideella organisationer och till t.ex. myndigheter och regionförbund, som har i uppdrag att jämställdhetsintegrera. En del av Winnets medlemmar har finansiering från regionalt tillväxtansvariga aktörer och/eller andra finansiärer.

2.2.1 Kvinnor som innovatörer och genusmedvetenhet i främjandet

Winnet Västmanland är en av flera medlemmar, som arbetar med att förbättra möjligheterna för kvinnor i det innovationsfrämjande systemet. InnovationsInspiration startades år 2005¹⁹ i Västmanland med målet att lyfta fram kvinnors innovation. En av många kända uppfinnare från Västmanland är t.ex. Aina Wifalk, som uppfann rollatorn. InnovationsInspiration slussar in idébärare i stödsystemen och Winnet samverkar med bland annat Almi Företagspartner²⁰ och Västerås Science Park²¹. RC bidrar till arbetet med ett systematiskt uppföljningssystem utifrån kön inom främjandet i länet. Ett arbete som koordineras av Länsstyrelsen i Västmanland²².

Winnet Kalmar län arbetar med att synliggöra villkoren för kvinnor som är innovatörer i länet utifrån analyser av brister i främjarsystemet och **Winnet Uppland** utvecklar nya tankar och idéer inom branscher som är könskodade som "kvinnliga" respektive könskodade som "manliga". Samverkan sker med andra innovationsfrämjare i Kalmar län och i Uppsala län för att öka tillgängligheten till idé- och innovationsprocesser samt för att bredda tillämpningen av begrepp som innovatör, entreprenör och företagsam.

Winnet Västra Götaland och Winnet Sverige deltar fram till år 2015 i ett initiativ för att öka jämställdheten i främjarsystemet tillsammans med en grupp forskare från Luleå tekniska universitet. Metoder utvecklas för en genusmedveten innovationsrådgivning och praktiskt jämställdhetsarbete i innovationsfrämjande verksamheter. Initiativet finansieras via VINNOVA²³ inom ramen för en satsning på behovsmotiverad forskning för ökad jämställdhet.

2.2.2 Data som "pratar genus" och fördelning av kapital

Winnet Norrbotten gav forskarna Jeaneth Johansson och Malin Malmström vid Luleå tekniska universitet i uppdrag att kartlägga tillgången till offentlig finansiering i Norrbotten.

I en rapport från år 2012 riktar forskarna uppmärksamheten på att det fortfarande saknas ”data som pratar genus”. Det finns fortsatt en stor brist på könsuppdelad statistik, vilket gör det svårt att följa upp fördelningen av offentliga medel. Forskarna synliggjorde också risken för underkapitalisering och begränsning av tillväxtpotentialer i företag ägda/ledda av kvinnor i Norrbotten. Rapporten har fått stort genomslag både i och utanför länet. Tillväxtverket samverkar bland annat med samma forskare för att genomföra en del fördjupade studier kring kapitalförsörjning²⁴.

Även **Winnet Västernorrland** har samverkat med forskare för att ta fram könsuppdelad statistik och visa hur resurser fördelas mellan kvinnor (som grupp) och män (som grupp). Forskaren Yvonne von Friedrichs vid Mittuniversitetet har på uppdrag av RC granskat resultaten i projekt, som finansierats av den Europeiska Regionalfonden (se avsnitt 5). Studien visade att de projekt som varit riktade till kvinnor kostade betydligt mindre men tycks ha gett bättre effekter än de generella insatserna. Den visade – i likhet med studien i Norrbotten – att det var mycket svårt att få fram detaljerade könsuppdelade data från fonden²⁵. Winnet Västernorrland har också tillsammans med Länsstyrelsen i Västernorrland²⁶, Almi Företagspartner²⁷ och Saminvest²⁸ samt lokala företagsnätverk genomfört träffar i alla länets kommuner för att informera om finansiering i syfte att öka andelen företag som ägs/leds av kvinnor och som får tillgång till kapital.

2.2.3 Kvinnors positioner det offentligt finansierade innovationsstödet

Winnet Skåne är – som övriga medlemmar i Winnet Sverige – aktiva i det regionala tillväxtarbetet och samverkar både med Region Skåne och med innovationsfrämjare. Region Skåne och länsstyrelsen i Skåne genomförde år 2005 en studie som visade att kvinnor var underrepresenterade i styrelser och på ledande positioner hos kluster- och innovationsfrämjare²⁹. RC har under år 2014 kartlagt främjare i Skåne, som helt eller delvis finansieras av offentliga medel, och jämfört med tidigare kartläggningar har den kvantitativa jämställdheten förbättrats.

I styrelserna hos främjarna, som har offentlig finansiering, finns år 2014 nästan 1/3 kvinnor, vilket kan jämföras med strax under 1/5 år 2005. Andelen kvinnor på ledande befattningar är nästan hälften år 2014 jämfört med 1/5 år 2005. Det finns dock skillnader mellan främjarna och framförallt hos de större organisationerna samt hos spetsaktörerna är könsfördelningen fortfarande sned i styrelserna och på ledande positioner. Winnet Skåne poängterar också att kartläggningarna inte är helt jämförbara över tid eftersom

det fanns betydligt fler främjare år 2014 än år 2005.

2.2.4 Genusperspektiv på innovativa miljöer

Det lokala resurscentrat Winnet Roslagen har samverkat med aktörer i andra Östersjöländer och forskarna Monica Lindgren och Johann Packendorff vid KTH för att främja jämställda kluster- och innovationssatsningar. Initiativet Quadruple Helix Central Baltic finansierades av EU programmet Central Baltic³⁰ och riktade uppmärksamheten på behovet av insatser för besöksnäringen. Små- och medelstora företag behöver samverka kring innovation och det finns få insatser för näringen. Utöver RC och KTH deltog även Norrtälje kommun³¹ och Länsstyrelsen i Stockholms län³² från Sverige. Aktörerna konstaterade att civilsamhället spelar en roll i innovationssystemet för att sammanlänka aktörer, fungera som en plattform för samarbete och involvera nya aktörer³³.

I Skaraborg arbetar **EDCS – resurscentrum för jämställdhet och mångfald** – med att utveckla inkluderande innovativa miljöer. RC har kartlagt behov och förutsättningar för att utveckla innovativa miljöer, kluster, branscher och företag ur ett genusperspektiv. EDCS synliggör hur föreställningar kring kön bidrar till att skapa olika positioner för ”kvinnligt” och ”manligt” kodade branscher inom tillväxtarbetet och hur det påverkar kvinnors och mäns möjligheter att ta del av utvecklingsinsatser. RC erbjuder både utbildning och processtöd för innovationsfrämjare i Skaraborg och i Västra Götalandsregionen samt genomför satsningar inom bland annat KKN.

2.2.5 Policy och Winnet Centre of Excellence®

År 2006 bildades den europeiska resurscentraorganisationen **Winnet Europe**, som ett resultat av en satsning inom EU programmet Interreg III C³⁴ och år 2007 arrangerades en nordisk konferens i Stockholm med syftet att främja integrering av ett jämställdhetsperspektiv i de Europeiska strukturfonderna³⁵ med fokus på kvinnors deltagande på lika villkor och samma förutsättningar inom regional hållbar tillväxt och inom EU som Östersjöregionen (se avsnitt 5). Konferensen genomfördes i samverkan med en rad aktörer³⁶ och den dåvarande EU-kommissionären för Regionalpolitik vid Europeiska kommissionen deltog, likväl som Finlands arbetsmarknadsminister och Sveriges Näringsminister. Ett av de övergripande målen som formulerades av deltagarna på konferensen var att påverka kommande policy samt ta fram handlingsplaner med fokus på bland annat förändra att förändra de stereotypa föreställningarna om kvinnors innovation och uppfinnande.

Som ett mål i sig samt spinn-off från konferensen i Stockholm togs initiativet Interreg IVC Kapitaliseringsprojekt **Winnet8**³⁷, som blev det enda så kallade kapitaliseringsprojektet med fokus på kvinnors lika villkor i samhällsutvecklingen av jämställdhet inom hela EU under perioden 2007–2013. Projektets fokus var att ta fram förslag till säkerställande av jämställdhet inom kommande EU program, 2014–2020. Det medfinansierades via EU programmet Interreg IV C³⁸ och Tillväxtverket deltog som ansvarig myndighet i Sverige³⁹. Syftet var att undersöka hur öka kvinnors inflytande och deltagande inom entreprenörskap, innovation och teknik, på arbetsmarknaden och hur RC kan användas som ett innovativt verktyg/system för att säkerställa och implementera effektivare insatser för jämställdhetsintegrering inom strukturfonderna. Syftet var också att påverka policy och genomförande inför programperioden 2014–2020 inom EU (se avsnitt 5). I Winnet8 deltog åtta länder och i 9 STRUFO områden och kunskaper systematiserades från initiativ inom RC, initiativ i och utanför de deltagande länderna samt europeisk forskning via Winnet Centre of Excellence ®

Policyförslag inom sex områden från Winnet8⁴⁰

1. Ramverk och mål (t.ex. tydliga mål och indikatorer för insatser inom forskning och innovation)
2. Programplanering och implementering (t.ex. att EU fonderna skall bidra till jämställdhet)
3. Allokering av medel och finansiella incitament (t.ex. ett flaggskeppsprogram för jämställdhet med möjligheter att följa utvecklingen i olika regioner)
4. Statistik och indikatorer (t.ex. analyser av olika sektorer och branscher)
5. Involvering och partnerskap (t.ex. deltagande av civilsamhället)
6. Uppföljning och utvärdering (t.ex. ex-ante analyser av alla program finansierade av EU ur ett genusperspektiv)

Policy-rekommendationer togs fram och presenterades på EU-nivå, både på DG Regio och arbetsmarknad på EU-kommissionen och i REGI-kommitteen i EU-Parlamentet. Handlingsplaner togs fram i samtliga deltagande regioner och 41 "Goda Exempel" på arbete och resultat att sprida vidare inom EU.

Andra resultat i Winnet8 var analyser av olika insatsers potential för att åstadkomma strukturpåverkan⁴¹.

W7 Dalarna⁴² – ett av de RC som deltog – lyftes fram som ett gott exempel och ett initiativ som påverkat förutsättningarna för entreprenörskap och innovation i Norra Dalarna. En regional handlingsplan utformades för programområdet Norra Mellansverige (Dalarna, Gävleborg och Värmland) i Winnet8⁴³ och studier genomfördes kring hur jämställdhet integrerats i EU program⁴⁴. Resultaten i Sverige visade bland annat på behovet av metodstöd och kunskap för att kunna integrera jämställdhet i olika investeringsprioriteringar inom de Europeiska struktur- och investeringsfonderna (se avsnitt 5). Jämställdhetskunskap måste kopplas till olika prioriteringar t.ex. innovation, energi, it, transporter och företagsutveckling. **Winnet Gävleborg** – Sveriges äldsta RC – driver utvecklingsarbetet vidare i Gävleborg genom bland annat insatser för ökad rörlighet mellan **sektorer/näringar/branscher** där många kvinnor är verksamma och **sektorer/näringar/branscher** där många män är verksamma. **Winnet Dalarna** samverkar med andra innovationsfrämjare för att projekten i Dalarna skall få större jämställdhetseffekter under perioden 2014–2020.

Som en spinn-off från Winnet8 och med stöd från bland annat Svenska Institutet⁴⁵ har ett **Winnet Centre of Excellence ® (WCE)** för praktisknära och behovsmotiverad forskning med koppling till RC i Östersjöregionen etablerats i Polen. Ett tematiskt partnerskap har bildats med stöd från Svenska Institutet med målet att göra genus, kvinnors deltagande på lika villkor och jämställdhetsfrågor inom innovationsfrämjandet till en del av EU:s Östersjöstrategi⁴⁶. Winnet Centre of Excellence® nätverk med forskare finns även i Sverige.

För vidare information om Winnet Sverige arbetet inom östersjöregionen, besök www.si.se för film

För Interreg IVC Kapitaliseringsprojekt Winnet8, www.winnet8.eu

1. Regeringskansliet (2012) *Den nationella innovationsstrategin*. Stockholm: Näringsdepartementet N2012.27
2. Winnet Jönköping m.fl. (2012) *Landsbygd på lika villkor ur ett regionalt perspektiv. Jönköping: Winnet Jönköping, Winnet Sverige, Landsbygdsnätverk*. NB: Landsbygdsdepartementet, Jordbruksverket, Landsbygdsnätverket, Länsstyrelsen i Jönköping, Winnet Jönköping, Winnet Sverige, Högskolan i Jönköping samt Lunds Universitet.
3. www.landsbygdsnatverket.se
4. www.lansstyrelsen.se/jonkoping
5. www.rfss.se
6. Silander, Charlotte & Henriksson, Malin (2013) *Bilder av kvinnors företagande i Kronobergs län – möjligheter och hinder*. Kalmar/Växjö: Linnéuniversitetet. Genusvetenskapens skriftserie. Fakulteten för Samhällsvetenskap
7. www.ltu.se/research/subjects/Genus-och-teknik/Konferenser/Equality-growth-and-innovation-in-theory-and-practice
8. Eriksson Fogelberg, Anna eds (2010) *Proceedings from the international conference Equality, Growth & Sustainability. Do they mix?* Linköping University 25-26 november 2010. Linköping: Linköpings Universitet.
9. Winnet Sverige (2012) *Vi vet vad vi talar om! Goda exempel från resurscentra för kvinnor*. Gävle: Winnet Sverige.
10. Lindberg, Malin (2012) *Sammanställning av befintlig forskning om resurscentra för kvinnor*. Winnet Sverige: Winnet Centre of Excellence® skriftserie, nr 1.
11. www.tillvaxtverket.se
12. Övriga områden är Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud, Tillgänglighet och Landsbygdsutveckling
13. www.innovationsinspiration.se
14. www.almi.se/Malardalen
15. www.vasterassciencepark.com
16. www.lansstyrelsen.se/vastmanland
17. www.vinnova.se
18. Johansson, Jeaneth & Malmström, Malin (2012) *Företagande i Norrbotten och tillgång till offentlig finansiering. Är genus en faktor?* Luleå: Winnet Norrbotten och Luleå tekniska universitet.
19. von Friedrichs, Yvonne (2012) *Den svåra styrningen mot ett jämställt företagande i Västernorrland. En analys ur ett genus och jämställdhetsperspektiv av länets styrdokumentets avtryck på genomförandet av strukturfondsprogrammet i Mellersta Norrland*. Härnösand/Östersund: Winnet Västernorrland och Mittuniversitetet
20. www.lansstyrelsen.se/vasternorrland
21. www.almi.se/Mitt
22. ww.saminvest.s
23. Jönsson, Jonas (2005) *Ökad tillväxt med jämställd styrelse. Kartläggning av könsfördelningen hos skånska kluster- och innovationsfrämjande aktörer*. Malmö/Kristianstad: Region Skåne och Länsstyrelsen i Skåne
24. www.centralbaltic.eu
25. ww.norrtalje.se
26. www.lansstyrelsen.se/Stockholm
27. Se t.ex. Lindgren, Monica & Packendorff, Johann (2010) *A framework for the integration of a gender perspective in cross-border entrepreneurship and cluster promotion programmes*. Stockholm: Quadruple Helix reports 2010:6.
28. www.interreg4c.eu/about-interreg-iiic
29. Winnet Europe (2008) *Report from the Nordic Conference on Women's Entrepreneurship and Regional Development with a Focus on Women's Resource Centres (WRCs)*. Gävle: Winnet Europe.
30. Nutek (idag Tillväxtverket), regeringskansliet i Sverige och Finland, Nordiska ministerrådet, Nordregio, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Länsstyrelsen i Södermanlands län, Luleå tekniska universitet,
31. www.winnnet8.eu
32. www.interreg4c.eu
33. Därutöver deltog Älvdalens kommun, resurscentra i Dalarna och Gävleborg samt Region Dalarna och Region Gävleborg samt Länsstyrelsen i Dalarna. I referensgrupper deltog en bredare grupp aktörer.
34. Winnet8 (2011) *Women's Resource Centres, Innovation & Policy for Smart, Inclusive and Sustainable Growth*. Älvdalen: Älvdalens kommun, Winnet & Tillväxtverket med stöd från Interreg IV C, European Union, European Regional Development Fund
35. Winnet8 (2011) *Women's Resource Centres. Innovation & Practices for Smart, Inclusive and Sustainable Growth*: Älvdalen: Älvdalens kommun, Winnet & Tillväxtverket med stöd från Interreg IV C, European Union, European Regional Development Fund
36. www.w7dalarna.se
37. Winnet8 (2011) *Handlingsplan Norra Mellansverige. För att främja kvinnors bidragande till den regionala tillväxten*. Falun/Gävle: Region Dalarna, Region Gävleborg och Winnet Gävleborg.
38. Se t.ex. Brydsten (2011) *Vad har det blivit av de horisontella målen? – jämställdhet i strukturfondsarbetet i Norra Mellansverige*
39. <https://si.se/>
40. www.balticsea-region-strategy.eu

3. Policy och forskning i Sverige, Norden och EU

3.1 Från Innovationsunionen inom EU till regionala innovationsstrategier i Sverige

Jämställdhet är ett av målen för EU⁴⁷, men tillväxtsstrategin Europa 2020⁴⁸ och dess så kallade flaggskeppsinitiativ Innovationsunionen⁴⁹ har fått kritik för att sakna ett jämställdhetsperspektiv. Det område som lyfts inom Innovationsunionen är en jämnare könsbalans inom forskningen och karriärer som forskare. Utöver dessa insatser har Europeiska kommissionen lanserat ett pris till kvinnor som är innovatörer och Winnet Sverige sprider information om priset för att få fram svenska pristagare. Kritiken från bland annat svenska experter har varit att det finns föreställningar om att det är tillräckligt att få in fler kvinnor som forskare eller att lyfta fram förebilder för att åstadkomma förändring⁵⁰. Inom EUs forskningsprogram Horisont 2020 för perioden 2014–2020 (se avsnitt 5), finns dock en del insatser som tar upp forskningens innehåll och jämställdhetsintegrering. Inom ramen för Europeiska struktur- och investeringsfonderna (se avsnitt 5) finns möjligheter till förändringsarbete.

Inom EUs småföretagspolitik, som har insatser för att främja innovation, saknas också ett jämställdhetsperspektiv. Inom EUs konkurrenskraftsprogram COSME (se avsnitt 5) finns t.ex. inget skall-krav för jämställdhet. Uppmärksamhet riktas i programmet på kvinnor som en av flera olika målgrupper⁵¹, vilket kan jämföras med den problematik som lyfts inom svensk regionalpolitik där kvinnor betraktats som en homogen minoritet (se avsnitt 1). Flaggskeppsinitiativet *En integrerad industripolitik för en globaliserad tid*⁵² inom EUs tillväxtstrategi tar inte upp jämställdhet och inte heller Europeiska kommissionens förslag *För en industriell renässans i Europa*⁵³. De insatser som sker inom småföretagspolitiken handlar i första hand om avgränsade pilotsatser med begränsade resurser för kvinnors företagande⁵⁴. WES (European network to promote women's entrepreneurship), som Sverige var med och startade med koppling till Europeiska kommissionen⁵⁵, har bland annat tagit initiativ till en rapport om policy för kvinnors företagande och innovation⁵⁶. Förslaget till så kallad småföretagsakt för EU för perioden 2015–2020 var öppen för konsultation hösten 2014 och den europeiska resurscentraorganisationen Winnet Europe svarade på konsultationen⁵⁷.

De instrument som finns inom EU för att säkerställa att jämställdhetsperspektivet integreras i innovationspolitiken är

t.ex. en *Jämställdhetspakt* som initierades av bland annat Sverige år 2006 och som förnyades år 2011⁵⁸, ett *Europeiskt institut för jämställdhet* som etablerades år 2007⁵⁹, en *Strategi för jämställdhet 2010–2015*⁶⁰ och ett *Women's Charter* från Europeiska kommissionen⁶¹. En del statistik och jämförande studier tas också fram, t.ex. *She figures*⁶² som bland annat visat på Sveriges stora utmaning att få fler kvinnor inom teknisk forskning.

Det nordiska toppmötets sjunde rekommendation behandlar innovationer som skapas och utvecklas med användarens synpunkter, önskemål och behov som utgångspunkt (engelskans user-driven innovation). Enligt rekommendationen är det viktigt att man i utvecklingsstadiet involverar användare, som är både kvinnor och män. Kvinnor och män kan inkluderas i diskussioner, i testfasen, i lokala pilotprojekt, i uppbyggande av kapacitet samt i magister- eller doktorsprogram⁶³.

Studier av innovationspolitiken i de nordiska länderna visar också att jämställdhetsintegrering inte tillämpats trots att det är den officiella strategin⁶⁴. Nordregio⁶⁵ – ett ledande forskningsinstitutet i Norden – har publicerat flera rapporter som belyser utvecklingen⁶⁶. I en rapport från Nordiska ministerrådet⁶⁷ lyfts också behovet av – i linje med jämställdhetsintegrering som strategi – att integrera ett jämställdhetsperspektiv i beslutsfattande och policy utöver insatser för fler kvinnor på ledande poster inom akademien. Rapporten efterlyser jämförande studier mellan de nordiska länder och gemensamma initiativ. Tidigare har Nordiska ministerrådet⁶⁸ lanserat ett initiativ på temat *Equal Clima*⁶⁹ med koppling till innovation och med rekommendationer för att t.ex. involvera fler användare (kvinnor och män) i innovationsprocesser.

Att årligen analysera utfallet av utvecklingsmedel och andra resurser som beviljas inom utvecklings- och innovationsområdet utifrån ett jämställdhetsperspektiv med målsättningen att satsningarna ska gynna såväl kvinnor som män⁷⁰.

Tillväxtverkets analyser av regionala utvecklingsprogram visar att jämställdhet sällan lyfts fram med koppling till innovation och att det i praktiskt arbete med jämställdhetsintegrering krävs kunskaper både om jämställdhet och om innovation för att åstadkomma förändring⁷¹. De regionala innovationsstrategier som tagits fram saknar ofta – inte alltid – analyser av kön/genus. Innovationsstrategin för Norrbotten 2013–2020 är dock en av de strategier som har en koppling till uppföljning av resurser och citatet ovan kommer från strategin.

Den forskning om innovationssystem som tidigare påverkade den svenska innovationspolitiken har i stor utsträckning varit könsblind⁷². Det gäller t.ex. forskningen om Triple Helix, som haft stort genomslag i Sverige. Genom Winnet Sveriges arbete på EU kommissions nivå i området så har forskare och experter med anknytning till Winnet Centre of Excellence[®] från Sverige och med stöd av Winnet Sverige haft möjlighet att delta på flera internationella Triple Helix konferenser för att lyfta genusperspektivet och Quadruple Helix perspektivet, både i Glasgow (2009) där även Winnet Sverige deltog och på konferensen i Madrid år 2010 fanns ett speciellt ”genustema”⁷³. Ett bristande genusperspektiv leder till att beslutsfattare inte får tillgång till kunskaper och evidens inom forskningen, som stöd för tillämpningen av jämställdhetsintegrering⁷⁴.

Under senare år har dock intresset för studier inom innovation och genus ökat i Sverige och forskning har visat hur ett genusperspektiv kan bidra till att identifiera svagheter i kluster, innovationssystem och i det innovationsfrämjande systemet⁷⁵. Studier har visat att politiken utformas utifrån underliggande föreställningar om och normer för ”manlighet”, föreställningar om att män (som grupp) är mer innovativa och föreställningar om att innovation är kopplat till vissa områden. Grupper av kvinnor och ”kvinnlighet” konstrueras som avvikelser från normen⁷⁶. VINNOVA har publicerat flera skrifter t.ex. *Innovation & Gender*⁷⁷ och *Promoting Innovation Policies, Practices and Procedures*⁷⁸ som belyser både policy och praktik i Sverige. Skrifter som Winnet-sfären använder i sitt utvecklingsarbete. Som ett resultat av Interreg III C projekt, W.IN.NET (2003–2006) och den Nordiska Konferensen, 2007, bildades det första forskarnätverket i Sverige som senare blivit Winnet Centre of Excellence[®] som ett resultat av Interreg IVC Kapitaliseringsprojekt Winnet⁸. Dessutom togs en samlingsrapport om forskning fram inom resurscentrum för kvinnor, inom entreprenörskap och innovation, arbetskraftsförsörjning och utbud, tillgänglighet, strategiskt gränsöverskridande samarbete och landsbygdsutveckling, 2011.

3.2 Från forskning till nyttiggörande

Den svenska forskningen inom entreprenörskap och genus

har länge haft en framträdande position internationellt. Banbrytande studier om kvinnors företagande genomfördes redan under 80-talet i Sverige av forskarna Elisabeth Sundin och Carin Holmquist⁷⁹. Svenska kvinnors uppfinningar var dock ett nästan helt obeforskat område fram till slutet av 90-talet och forskaren Ann-Christin Nybergs studier⁸⁰. Senare har forskning inom t.ex. vård och omsorg riktat uppmärksamheten på kvinnor som osynliga innovatörer, på osynliga organisatoriska innovationer inom yrken där det är en majoritet kvinnor och på strukturella hinder för kvinnors innovation⁸¹.

Som framgått ovan har forskningsfältet innovation och genus växt i Sverige. Det finns också alltfler internationella studier som t.ex. visar att företag som har en jämnare könsfördelning och som aktivt arbetar med jämställdhet är mer innovativa⁸². Den evidens som finns inom forskningen och den beprövade praktiken inom fältet ger vägledning för policyutveckling. Kunskaperna är centrala dels för att kunna utforma effektiva innovationsfrämjande insatser, dels för att säkerställa jämställdhetsintegrering i offentligt finansierade insatser. Hittills bedömer vi inom Winnet Sverige att den befintliga kunskapsbasen tillämpats i mycket begränsad omfattning vid utformning av innovationsstrategier på lokal, regional, nationell och europeisk nivå.

Sverige har en lång tradition av aktionsforskning och interaktiv forskning med koppling till kön/genus. Att ”göra kön perspektivet” – som öppnar för förändring – har använts länge i Sverige inom den här forskningen. Detta perspektiv handlar om hur vi ständigt gör kön och andra sociala kategorier i interaktionen med omvärlden samtidigt som kön strukturerar interaktionen⁸³. Aktionsforskning, interaktiv forskning, praktisknära forskning och behovsmotiverad forskning har stor betydelse för att få fram metoder och verktyg, som kan användas inom innovationsfrämjandet. I skriften *Skelett i garderoben. Metoder för att upptäcka ojämställdhet*⁸⁴ beskrivs t.ex. resultaten från ett metodutvecklingsarbete inom innovationsmyndigheten VINNOVA där flera interaktiva forskare var involverade. I Lyftet – ett initiativ som valdes ut som gott exempel inom EU i Winnet⁸ (se avsnitt 2) – utvecklades metoder i samspel mellan forskare och RC för genusmedvetenhet och jämställdhet i innovationssystem⁸⁵.

1. Se Lissabonfördraget som trädde i kraft år 2009
www.lissabonfordraget.se
2. KOM (2010) 2020 slutlig. Europa 2020 En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla. Meddelande från Kommissionen. Bryssel: Europeiska kommissionen. Bryssel den 3.3.2010
3. Europeiska Unionen (2013) Innovationsunionen. *En fickguide om ett av Europa 2020-strategins initiativ. Forskning och innovation.* Luxemburg: Europeiska unionens publikationsbyrå
4. Se t.ex. Nationella sekretariatet för genusforskning (2011) *Genusperspektiv*. Göteborg: Forskningspolitiskt nyhetsbrev från Nationella sekretariatet för genusforskning. Nr 6 2011 Göteborgs Universitet.
5. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1287/2013 av den 11 december 2013 om inrättande av ett *program för företagens konkurrenskraft och små och medelstora företag (2014–2020)* och om upphävande av beslut nr 1639/2006/EG Europeiska unionens officiella tidning L 347/33
6. KOM (2010) 614 Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén av den 28 november 2010 – *En integrerad industripolitik för en globaliserad tid med konkurrenskraft och hållbar utveckling i centrum*
7. KOM (2014) 14 Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén för en *industriell renässans i Europa*
8. KOM (2011) 78 slutlig Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén. *Översyn av småföretagsakten för Europa*
9. http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/women/wes-network/index_en.htm
10. Technopolis (2008) *Evaluation on policy. Promotion of Women Innovators and Entrepreneurship*. Brussels: Technopolis. Report financed by DG Enterprise and Industry. European Commission.
11. *En stark EU-politik för små och medelstora företag 2015–2020*. Samråd om småföretagsakten.
12. Europeiska unionens officiella tidning (2011/C 155/02) *Rådets slutsatser av den 7 mars 2011 om europeiska jämställdhetspakten (2011–2020)*
13. www.eige.europa.eu/
14. KOM (2010) 491 slutlig Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén. *Strategi för jämställdhet 2010–2015*
15. KOM(2010)78 final Meddelande från Kommissionen. *Ett förstärkt engagemang för jämställdhet. Kvinnotadga*
16. European Commission (2013) *She Figures 2012 Gender in Research and Innovation. Statistics and Indicators*. Brussels: Directorate-General for Research and Innovation. European Commission
17. Equal Clima (2014) *User Driven Innovation. Elektronisk källa www.equalclimate.org* Tillgänglig 2014-10-01
18. Se t.ex. Andersson, Susanne, Berglund, Karin, Gunnarsson, Ewa & Sundin, Elisabeth, Eds (2012) *Promoting Innovation. Policies, Practices and Procedures*. Stockholm: VINNOVA Vinnova Report VR 2012:08
19. www.nordregio.se
20. Se t.ex. Pettersson, Katarina (2007) *Men and Male as the Norm? A Gender Perspective on Innovation Policies in Denmark, Finland and Sweden*. Stockholm: Nordic Research Programme 2005-2008. Report 4 Nordregio.
21. Nordic Council of Ministers (2013) *The Nordic region – a step closer to gender balance in research? Joint Nordic strategies and measures to promote gender balance among researchers in academia*. Copenhagen: Nordic Council of Ministers Solveig Bergman with assistance from Linda M. Rustad and a Nordic reference group
22. www.norden.org
23. www.equalclimate.org
24. Sid 16 Länsstyrelsen Norrbotten (2013) *Innovationsstrategi för Norrbottens län 2013 – 2020*: Luleå: Länsstyrelsen i Norrbotten
25. Tillväxtverket (2011) *Att välja jämställdhet*. Stockholm: Tillväxtverket, Rapport 0107
26. Se t.ex. Lindberg (2010). *Samverkansnätverk för innovation – en interaktiv och genusvetenskaplig utmaning av innovationspolitik och innovationsforskning*. Doktorsavhandling. Luleå: Luleå tekniska universitet
27. www.triplehelixconference.org/
28. Norrbin, Camilla & Olsson, Annika (2010) *Forskning saknas. En kunskapsöversikt över forskningsfältet jämställdhetsintegrering*. Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning. Göteborgs universitet. JÄMI Rapport 3
29. Danilda, Inger & Granat Thorslund, Jennie, red (2011) *Innovation & Gender*. Stockholm: Vinnova, Tillväxtverket och Innovasjon Norge. VINNOVA Information VI 2011:03
30. Andersson, Susanne, Berglund, Karin, Gunnarsson, Ewa & Sundin, Elisabeth, eds (2012) *Promoting Innovation Policies, Practices and Procedures*. Stockholm: Vinnova, Vinnova Report VR 2012:08

31. Danilda, Inger & Granat Thorslund, Jennie, red (2011) *Innovation & Gender*. Stockholm: Vinnova, Tillväxtverket och Innovasjon Norge. VINNOVA Information VI 2011:03
32. Andersson, Susanne, Berglund, Karin, Gunnarsson, Ewa & Sundin, Elisabeth, eds (2012) *Promoting Innovation Policies, Practices and Procedures*. Stockholm: Vinnova Vinnova Report VR 2012:08
33. Holmquist, Carin & Sundin Elisabeth (1989) *Kvinnor som företagare – Osynlighet, mångfald, anpassning*. Malmö: Liber.
34. Se t.ex. Nyberg, Ann-Christin (2001) *Kön och teknik i förändring. Svenska kvinnors patenterade uppfinningar 1885–1998*. Lic. avh. Linköping: Linköpings universitet. Tema T rapport 36,
35. Se t.ex. Rosenberg, Kerstin (2010) *Innovationer i vården – nyttan av vårdpersonalens idéer ur ett genusperspektiv*. Karlstad Universitet, Karlstad University Studies 2010:33
36. Nählinder, Johanna (2011) *Mellan proktoskop och kjolklämma. Eller varför kommer offentligt anställda tjänsteproducenter med idéer till varor som ska produceras av privata företag?* Linköping: Linköpings Universitet, HELIX Working Papers 11/3
37. Se t.ex. Turner, Laure (2009) *Gender diversity and innovative performance*. International Journal of Innovation and Sustainable Development, Vol. 4, No. 2, Sep, 2011, 123-134
38. Se t.ex. Gunnarsson, Ewa., Andersson, Susanne, Vänje Rosell, Annika, Lehto, Arja & Salminen-Karlsson, Minna, Eds (2003) *Where Have All the Structures Gone? Doing Gender in Organizations. Examples from Finland, Norway and Sweden*. Stockholm: Stockholm University: Center for Women Studies.
39. Enström, Nina & Jakobsson, Birgitta (2006) *Skelett i garderoben. Metoder för att upptäcka ojämställdhet*. Arbetslivsinstitutet och Luleå tekniska universitet. Se även Gunnarsson, Ewa, Westberg, Hanna, Andersson, Susanne och Balkmar, Dag (2007) "Learning by fighting?" – *Jämställdhet och genusvetenskap i VINNOVAs organisation och verksamhetsfält*. Växjö: Arbetsliv i omvandling, 2007:14, Vetenskaplig skriftserie från Växjö universitet
40. Se t.ex. Lindberg, Malin, Udén, Maria & Stenmark, Lina (2008) *Genus och jämställdhet i innovations-system*. Metoder i projektet Lyftet. Luleå: Luleå tekniska universitet

4. Insatser i Sverige – exempel utanför resurscentrasfären

4.1 Samverkan, samarbete och samspel ett quadruple helix perspektiv

Winnet Sverige skall komplettera andras innovationsfrämjares insatser och i avsnitten nedan lyfter vi fram några främjare och en del insatsområden, som vi bedömer har betydelse för Innovation på Lika Villkor. Lokalt och regionalt samverkar våra medlemmar med en rad främjare och beskrivningen nedan är att betrakta som ett axplock. På nationell nivå samverkar vi med **Tillväxtverket**, med forskare inom ramen för den svenska delen av samarbetet inom **Winnet Centre of Excellence®** (WCE) och främjare inom det så kallade **Aktörsrådet**. WCE skall bidra till att nyttiggöra den kunskap som finns inom RC och inom forskningen i policyinsatser, resurscentraaktiviteter och nya studier.

I Aktörsrådet ingår **NyföretagarCentrum**⁸⁶, **CONNECT**⁸⁷ (ett affärsnätverk för att främja utveckling i tillväxtföretag), **Svenska Uppfinnareföreningen**⁸⁸, **Coompanion**⁸⁹ (rådgivning för kooperativa företag), **Drivhuset**⁹⁰ (stöd till entreprenörer), **Venture Cup**⁹¹ (tävling för de som vill utveckla sin af-

färsidé) och **SISP (Swedish Incubators & Science Parks)**⁹².

Bland medlemmarna i Aktörsrådet har t.ex. **Connect Väst** fått medel från Tillväxtverket för att integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin externa kommunikation. **Drivhuset i Malmö** har fått medel från Tillväxtverket för att nå fler kvinnor som studerar inom Hälsa och samhälle och på Lärarutbildningen. **Venture Cup** har mål för andelen kvinnor i styrelsen, andelen kvinnor som deltar i tävlingen och andelen inspiratörer som är kvinnor. **Coompanion** distribuerar innovationscheckar inom ramen för en nationell satsning och medlemmar i **SISP** genomför bland annat riktade insatser för att nå fler kvinnor.

4.2 Kvinnors innovation

Det finns en tendens i vår kultur, i vårt språk, att utdefiniera kvinnor från det skapande in i det naturgivna⁹³

Kvinnors innovation och uppfinnande har varit på agendan i Sverige sedan 80-talet genom **QUIS**, ett nätverk för kvinnor inom Svenska Uppfinnareföreningen (SUF).

Nätverket bildades i mitten av 80-talet, men redan i början av 80-talet involverades kvinnor inom SUF i utställningen *Kvinnliga uppfinnare finns dom?*⁹⁴ på Tekniska Museet.

Svenska Uppfinnarföreningen delar ut pris till kvinnor som är uppfinnare, lyfter fram förebilder, medverkar i utställningar och arrangerar mässor för att synliggöra kvinnors uppfinningar. Den framgångrika metoden MentorRing®⁹⁵, för samtidig kompetens- och produktutveckling och för att ge kvinnor med idéer professionellt stöd, är en innovation inom Svenska Uppfinnarförening. Tillväxtverket rekommenderar – i likhet med Winnet Sverige – metoden.

Uppdatera text om MentorRing och samarbete SUF

WiTEC Sverige⁹⁶, som ingår i European Association for Women in Science, Engineering and Technology, har sedan 90-talet och starten vid Högskolan i Halmstad engagerat sig för att främja kvinnors innovation. Initiativen har bland annat handlat om att motverka stereotyper och att identifiera hinder för kvinnor inom tekniska och naturvetenskapliga områden. WiTEC och dåvarande Centrum för Arbetslivsutveckling vid Högskolan i Halmstad samverkade med bland annat QUIS för att lyfta fram kvinnors innovation under 90-talet. Först i slutet av 90-talet och början av 2000-talet fick dock frågan större uppmärksamhet till följd av två program som drevs av dåvarande Nutek (idag **Tillväxtverket**) och dåvarande SIC (**Stiftelsen Innovationscentrum**⁹⁷). Dessa program bidrog också till att sätta innovation och genus på agendan i Sverige.

Programmet **Innovativa Kvinnor**, som drevs av SIC, blev en succé och synliggjorde kvinnors innovation i hela landet samt ökade antalet kvinnor som fick tillgång till innovationsmedel. Särskilt i Skåne fick satsningen genomslag och där ökade andelen kvinnor som fick såddfinansiering till sina innovationsprojekt från 20 % till 40 % på bara några år.⁹⁸ Ett förslag togs fram för regionala utvecklingsprogram med åtgärder för jämställdhetsintegrering i de regionala innovationssystemen och riktade insatser för kvinnors innovation⁹. Programmet antogs av SUF år 2002, men har inte genomförts i sin helhet. De föreslagna insatserna är beroende av andra regionala innovationsfrämjare.

Programmet på Nutek, Kvinnor och innovation, satsade bland annat på kartläggningar och forskning eftersom det fanns mycket få studier om kvinnors innovation och uppfinningar i Sverige¹⁰⁰. Ett förslag till nationellt handlingsprogram togs fram år 2001¹⁰¹, men antogs inte i sin helhet. Förslaget innehöll delprogram för utbildning, stöd till innovatörer, opinionsbildning, forskning och **Kommunala tekniskolor** (KomTek). En del insatser har genomförts t.ex.

satsningar på affärs- och innovationsutveckling för kvinnor via Tillväxtverket och Kommunala tekniskolor. **KomTek** är en teknik- och entreprenörsskola¹⁰², som skall väcka intresse för teknik och entreprenörskap, med fokus på barn och ungdomar. **Skolverket**¹⁰³ har gett startbidrag till nya KomTek och verksamheten skall ha minst 50 % flickor som deltagare.

Idéerna och tankarna i de program som togs fram av Nutek och SIC stämmer väl överens med resultaten från Winnet Sveriges analyser på temat Innovation på Lika Villkor. Programmen lyfte bland annat fram vikten av att öka kunskaperna om genus och jämställdhet i det innovationsfrämjande systemet, att öka samordningen och samverken i systemet, att bredda tillämpningen av innovationsbegreppet och att öka satsningarna på innovation inom vård och omsorg¹⁰⁴. Även om en del insatser genomförts sedan programmen avslutades i början av 2000-talet återstår en hel del insatser för att nå de bägge programmens intentioner.

Utöver de innovationsfrämjare som beskrivits ovan har olika offentliga aktörer, t.ex. länsstyrelser och landsting, engagerat sig i insatser för att främja kvinnors innovation. Almi Företagspartner (ALMI) har haft satsningar på kvinnors innovation och extra resurser inom innovationsfinansieringen för kvinnor.

Jämställdhetsintegrering i de regionala innovationssystemen

Målen för delprogrammet är att

- öka kvinnors inflytande i de regionala innovationssystemen;
- öka andelen kvinnor som får tillgång till de regionala innovationsfrämjande åtgärderna (jämställd tillgång);
- kunna erbjuda information, rådgivning och utbildning som anpassats efter erfarenheter, behov och intressen hos både kvinnor och män;
- öka effektiviteten i innovationssystemen; och
- utveckla servicen hos de innovationsfrämjande aktörerna.

Källa: Regionala utvecklingsprogram för att främja kvinnors innovationer, Innovativa Kvinnor, mars 2002

4.2 Innovation i små- och medelstora företag och kapital

Undersökningen *Företagens villkor och verklighet* från **Tillväxtverket** visar att en lika stor andel företag ägda/ledda av kvinnor som av män anser att de är innovativa. I undersökningen framkommer dock skillnader mellan andelen kvinnor och män som beviljas krediter¹⁰⁵. Det finns mycket stora skillnader mellan hur mycket stöd som ges till företag ägda/ledda av kvinnor och företag ägda/ledda av män inom t.ex. de regionala tillväxtåtgärderna.¹⁰⁶ Det finns, som beskrivits i studier som genomförts på uppdrag av Winnets medlemmar (se avsnitt 2), en risk för att snedfördelningen av resurser påverkar både utvecklingen i enskilda företag och Sveriges innovationskraft. Instrument som nått ut till kvinnor som äger/leder företag utöver de riktade insatserna för kvinnor via Tillväxtverket är t.ex. utvecklingscheckar för vård och omsorg och KKN¹⁰⁷.

Verket för innovationssystem (VINNOVAs) insatser för innovationsdriven tillväxt i små och medelstora företag genomförs bland annat inom VinnNu och Forska & Väx. VinnNu riktar sig till innovationsbolag med en nyutvecklad produkt eller tjänst och i en studie av forskarna Mikael Samuelsson och Anna Söderblom vid Handelshögskolan i Stockholm framkommer att det är en signifikant överrepresentation av män som får del av stödet.¹⁰⁸ Forska & Väx har en avsevärt större budget än VinnNu och riktar sig till innovationsdrivna företag som vill växa. Tillväxtanalys har utvärderat Forska & Väx och VinnNu för perioden 2006–2010, men i utvärderingen saknas kön som variabel¹⁰⁹.

Utöver ovanstående satsningar ansvarar VINNOVA för den nationella satsningen på innovationscheckar, som distribueras via ALMI, **IUC Sverige**¹¹⁰ (nationellt nätverk av regionala industriella utvecklingscentra) och CoompanionSmå och medelstora företag har även sökt medel inom VINNOVAs program för normkritisk innovation i syfte att utveckla genusmedvetna produkter och tjänster.

4.3 Inkubatorer och Science Parks

Inom det svenska Science Park systemet finns en del riktade insatser för att nå fler kvinnor och för jämställdhet. **Gothia Science Park**¹¹¹ i Skövde, som har en it-profil, samverkar bland annat med RC i Skaraborg (EDCS) och har genom olika satsningar lyckats nå fler kvinnor. **Västra Götalandsregionen**¹¹² följer utvecklingen över tid i inkubatorssystemet och inkubatorsrapporten för år 2014 visar att andelen idéer med minst en kvinna bland idébärarna var 29 %¹¹³ i verksamheterna i regionen. Inkubatorerna i systemet

kan också söka en så kallad jämställdhetsbonus från Västra Götalandsregionen för att utveckla verksamheten. På nationell nivå har riktade insatser för KKN, via Tillväxtverket och VINNOVA, bidragit till att fler kvinnor fått del av inkubatorverksamhet¹¹⁴. **Modeinkubatorn i Borås**¹¹⁵ är ett exempel på en satsning som nått kvinnor. Det finns dock forskning som visar på behovet av fler satsningar för att minska trösklarna in till inkubatorerna. Forskarna Åsa Lindholm Dahlstrand och Diamanto Politis vid Lunds universitet har genomfört flera studier baserade på ett unikt empiriskt material från det högskolenära innovationssystemet i Sverige. Dessa studier tyder på att det varit svårt för systemet att minska gapet mellan kvinnor och män avseende kommersialisering av forskning. Kvinnornas andel i inkubatorerna är ca 15 % och varierar utifrån en rad faktorer t.ex. andelen kvinnor vid lärosätena och inkubatorns inriktning¹¹⁶.

VINNOVA övertar ansvaret för inkubatorstödet från år 2015 och tidigare har ALMI genomfört programmet BIG Sweden (Business Incubation for Growth Sweden). BIG har riktat sig till inkubatorer vars verksamheter vänder sig till nystartade företag med fokus på tillväxt och exportmarknader. Uppföljningar visar att personalen i de inkubatorer som deltagit i BIG är relativt jämnt fördelad mellan kvinnor och män. Vad gäller inkubatorernas styrelser visar uppföljningen för år 2012 att ca 1/3 av ledamöterna var kvinnor, men att endast tre ordförande i styrelserna var kvinnor. Av de idéer som inkubatorerna antog under år 2012 fanns det i drygt ¼ av fallen en kvinna med bland idébärarna¹¹⁷.

4.4 Kluster och innovationsmiljöer

Många gånger saknas kunskap om vad som kan göras och hur det kan gå till.¹¹⁸

När det gäller klusterprogram visade en uppföljning av det första nationella programmet – Visanu – på en rad hinder för jämställdhetsintegrering. Inför kommande program föreslogs bland annat jämställdhetskunskap i genomförandeorganisationen, verktyg för jämställdhetsintegrering i klusterprocesser och prioriteringar av områden där både kvinnor och män är verksamma. Ett resultat av programmet var att **Hälsoteknikalliansen**¹¹⁹ utvecklade en metod för att integrera jämställdhet genom balanserade styrkort¹²⁰.

En utvärdering av **Tillväxtverkets klusterprogram** mellan åren 2005–2010 visar på ett stort behov av metodstöd och kunskapsutveckling för jämställdhetsarbete¹²¹. Inom programmet startades ett initiativ för gender ledarskap och tillsammans med VINNOVA samt Innovasjon Norge publicerades skriften *Innovation & Gender*¹²².

Representanter för bland annat Packaging Arena inom förpackningsindustrin och Marintekniskt Forum, ett maritimt kluster, deltog i programmet för gender ledarskap. **Packaging Arena**¹²³ integrerar hållbarhetsaspekter i sitt arbete och har efter klusterprogrammet satsat på projekt med fokus på innovation och genus. **Marintekniskt Forum**¹²⁴ satsade på konceptbåten **All Aboard**¹²⁵, som fått stor uppmärksamhet. Utifrån utvärderingen av Tillväxtverkets klusterprogram tycks dock relativt få kluster riktat uppmärksamheten på innovation, genus, jämställdhet och tillväxt. Tillväxtverkets nya program för regionalt innovationsarbete och kluster fram till år 2019 syftar till att öka den innovativa förmågan i svenskt näringsliv. **Skogstekniska klustret**¹²⁶ och **IGIS**¹²⁷ inom geografiska innovationssystem, som fått medel från programmet, är exempel på kluster som arbetar med jämställdhet. En innovation inom jämställdhet är **JämGIS**¹²⁸, som synliggör hur resurserna fördelas mellan flickor/kvinnor och pojkar/män och som testats i **Lycksele kommun**¹²⁹.

I *Innovation & gender*, som nämnts ovan, presenteras exempel på arbetssätt från bland annat **Fiber Optic Valley**¹³⁰ som är ett kluster inom bredband och sensorteknologi, **Triple Steelix**¹³¹ inom stålindustrin och **Livsmedelsakademien**¹³². Dessa miljöer har deltagit VINNOVAs program Tillämpad genusforskning inom starka forsknings- och innovationsmiljöer. Ett program som bidrog till att stärka kopplingen mellan genusforskning och det aktiva jämställdhetsarbetet. Ett annat program vid VINNOVA som bidragit till kunskapsutveckling är *Genusperspektiv på innovationssystem och jämställdhet*¹³³. Genus- och jämställdhetsperspektivet har främst integrerats i programmen VINNVÄXT och VINN Excellence Center programmen på VINNOVA¹³⁴. **VINNVÄXT** syftar till att främja hållbar tillväxt i regioner genom att utveckla internationell konkurrenskraft inom specifika tillvä

En uppföljning av innovationsslussar inom hälso- och sjukvården för år 2010 och år 2011 visade att det var en hög andel kvinnor som kom med idéer (73 % år 2011) till de slussar som undersöktes, men att en lägre andel kvinnor fullföljde sina projekt (61 % år 2011). Andelen kvinnor som fullföljde varierade också mellan de olika slussarna¹⁴³. xtområden. En uppföljning av programmet visar att även när det finns medvetenhet om att bristande jämställdhetsperspektiv/genusperspektiv hämmar innovation innebär det inte att insatser genomförs i innovationsmiljöerna¹³⁵. Uppföljningen visar att de miljöer som fått stöd från VINNVÄXT i stor utsträckning finns inom branscher där många män är verksamma, men att genusmedvetenheten ibland tycks vara mindre i de miljöer som finns i branscher med

en jämnare könsfördelning. **VINN Excellence Center** handlar om samverkan mellan näringsliv, offentlig verksamhet samt universitet och högskolor, forskningsinstitut och andra forskningsutförande organisationer. En utvärdering av dessa centra visar att flera behöver utveckla sitt arbete med genus och jämställdhet¹³⁶. **Hero-M**¹³⁷ på **KTH**, inom materialdesign, lyfts dock fram som ett gott exempel i utvärderingen. Centrat har samverkat med genusforskare verksamma vid samma lärosäte i satsningen **Harriet – Tillämpad genusforskning** vid **Hero-M**¹³⁸. Harriet var en satsning som fick stöd via VINNOVAs program inom starka forsknings- och innovationsmiljöer.

4.5 Innovation i offentlig sektor

Upphandling för jämställdhet och jämställd upphandling har diskuterats under många år, men hittills har jämställdhetsperspektivet inte uppmärksammats i diskussionerna om innovationsupphandling. I den statliga utredningen om innovationsupphandling från år 2010 konstateras att det inte går att dra någon slutsats huruvida förslagen i utredningen påverkar könsmaktordningen¹³⁹. Ett av förslagen i utredningen var en delegation för att bygga upp kunskapsmässiga förutsättningar för innovationer och innovationsupphandling inom hälso- och sjukvårdsområdet. En hypotes i en annan statlig utredning från år 2013 *Att tänka nytt för att göra nytta – om perspektivskiften i offentlig verksamhet*¹⁴⁰ var att ett idéhanteringsystem med en tydlig process och tydliga kriterier skulle kunna minska risken att kvinnors idéer inte värderas på samma sätt som mäns idéer. Utredningen föreslog bland annat ett myndighetsgemensamt system för idéhantering, kunskapsdelning och samarbete.

I de program som drevs av SIC och Nutek i slutet av 90-talet och början av 2000-talet var innovation inom offentlig sektor och vård och omsorg högt upp på agendan (se avsnitt 4.2). En rad initiativ togs för att sprida kunskap om innovation i vården och för att identifiera hinder för vårdinnovatörer¹⁴¹. Under senare år har frågeställningar kring kön/genus diskuterats i satsningar på innovationsslussar i hälso- och sjukvården och majoriteten av de som utvecklar sina idéer i slussarna är kvinnor. Innovationssslussar skall stödja utvecklingen av idéer inom landsting och kommuner samt fungera som noder för företag som vill testa nya produkter eller tjänster. I handlingsplanen för en jämställd regional tillväxt i Örebro län föreslogs en innovationssluss och uppföljningen av planen visar att en sluss har kommit igång i landstinget¹⁴². Regionala ALMI bolag har varit involverade i slussarna och ALMI har även ett nationellt nätverk för innovationer i vård och omsorg.

Vid Innovationsslussen i Östergötland var skillnaden mellan andelen kvinnor med idéer och andelen kvinnor som drev projekt minst. En frågeställning som väcks i uppföljningen är om en låg andel kvinnor i expertpanelerna som bedömer idéerna påverkar utfallet? År 2011 kom 90 produktinnovationer av totalt 164 från kvinnor i de undersökta innovationsslussarna. Samma år var det endast ett fåtal tjänsteinnovationer i slussarna¹⁴³.

Innovationskraft i offentlig verksamhet är ett av VINNOVAs strategiska områden och *FRÖN – För ökad innovation i offentligt finansierad verksamhet* riktar sig till utförare av offentligt finansierade tjänster i offentlig eller privat regi. VINNOVA tecknade år 2012 ett samarbetsavtal med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) för att stärka innovationskraften i offentlig verksamhet. Avtalet omfattar i korthet insatser för att höja kunskapsnivån och sprida erfarenheter kring innovationsarbete, användardriven innovation och innovationsupphandling¹⁴⁵. Forskaren Per Frankelius har på uppdrag av SKL¹⁴⁴ analyserat utvecklingen inom området och kommit med rekommendationer i rapporten *Innovation i offentlig verksamhet – VART STÅR VI? VART GÅR VI?* Viktiga insatser är bland annat, enligt Frankelius, att verka för långsiktiga utvecklingsprogram, att påverka tillväxt- och strukturfondsprogram så att de i högre utsträckning än idag

inkluderar innovationsfrågor i offentlig sektor och att skapa en praktikfallsbank¹⁴⁶.

4.6 Strategiska agendor och regionala innovationsstrategier

Målet med detta projekt är att utveckla en genusmedveten forsknings- och innovationsagenda för gruvsektorn som syftar till att skapa mer jämställda innovationssystem och därmed bidra till en både socialt hållbar och internationellt konkurrenskraftig utveckling för den svenska gruvsektorn. Denna agenda ska också bidra till att etablera genus och jämställdhet i gruvsektorn som ett svenskt styrkeområde¹⁴⁷.

Som nämnts tidigare i den här innovationsagendan saknas det ofta ett jämställdhetsperspektiv i regionala agendor och strategier. Innovationsstrategin i Gävleborgs län lyfter dock fram jämställdhet som en spetskompetens i regionen¹⁴⁸. En genomgång av utlysningar för strategiska forsknings- och innovationsagendor via VINNOVA visar att varken genus eller jämställdhet nämns. I agendakatalogen från år 2014 återfinns en agenda för Genusmedvetet och innovativt ledarskap och skrivningar om kön/genus i agendor som har koppling till gruvnäringen¹⁴⁹. Huruvida de andra agendorna (ca 60 stycken) integrerar ett genus/jämställdhetsperspektiv i sitt arbete eller inte är svårt att utläsa av beskrivningarna i katalogen.

-
1. www.nyforetagarcentrum.com	ransson, Ulla, Lagerholm, Magnus & Larsson, Pär, red (2008) <i>SESAM ÖPPNA DIG! Forskarperspektiv på kvinnors företagande</i> . Stockholm: VINNOVA Rapport VR 2008:20	21 Tillväxtverket (2012a) <i>Kvinnors och mäns företagande. Företagens villkor och verklighet</i> . Stockholm: Tillväxverket Info 0425 Tillväxtverket (2012b) <i>Företagande i Sveriges regioner. Företagens villkor och verklighet</i> . Stockholm: Info 0440
2. http://connectsverige.se/		
3. http://upppinnare.se		
4. http://coompanion.se/		
5. www.drivhuset.se/	14. Innovativa Kvinnor (2002) <i>Regionala utvecklingsprogram för att främja kvinnors innovationer</i>	22. Tillväxtverket (2014) <i>Nationell strategi för ett företagsfrämjande på likvärdiga villkor 2015-2020</i> . Utkast
6. www.venturecup.se/		
7. www.sisp.se	15. Se t.ex. Nyberg (1999) <i>Från kvinnor och innovation till genus och innovation</i> Stockholm: NUTEK R 1999:14	23. Se t.ex. Ramböll (2013) <i>Pilotprogrammet för utvecklingscheckar inom hälsa, vård och omsorg samt kulturella och kreativa näringar</i> .
8. Jonasson, Margareta (1999) <i>Kvinnliga uppfinnare</i> . Stockholm: NUTEK. Stockholm	16. Nutek (2001) <i>Nationellt handlingsprogram – kvinnor och innovationer</i>	24. Samuleson, Mikael & Söderblom, Anna (2012) <i>Statlig finansiering och dess påverkan på innovativa småföretag En beskrivande studie av VINN NU-programmet</i> . Stockholm: Handelshögskolan i Stockholm
9. Svenska Uppfinnareföreningen <i>QUIS, En kort historik</i>	17. http://komtek.nu/	
10. http://mentorryng.se	18. www.skolverket.se	
11. www.witec.se	19. Stridh, Kicki (2001) <i>På tillväxt. Kvinnors idéer om innovation</i> . Stockholm: Nutek	
12. Stiftelsen avvecklades år 2004	20. www.sisp.se/	
13. Hansson, Agneta & Stridh, Kicki (2008) <i>Statligt företagsfrämjande ur ett genusperspektiv</i> . Ingår i: Gö-		

25. Tillväxtanalys (2014) *Företagsstöd till innovativa små och medelstora företag – en kontrafaktisk effektvärdering*. Östersund: Tillväxtanalys PM 2014:16
26. www.iuc.se
27. IUC Sverige AB (2014) *Innovationscheckar 2013 – utvärdering av genomfört uppdrag - genomfört av IUC Sverige AB*. Linköping: IUC: 23 september 2014
28. www.gsp.se
29. www.vgregion.se
30. Västra Götalandsregionen (2014) *Inkubatorrapport 2014*. Göteborg: Regionutvecklingssekretariatet 2014-09-08
31. Se t.ex. Vinnova (2013) *Slutrapport för uppdrag avseende fortsatt utveckling av inkubatorer, företags-hotell och liknande som är anpassade för kulturella och kreativa näringar*. Stockholm: Vinnova 28 februari 2013
32. <http://modeink.se/om-modeinkubatorn>
33. Lindholm Dahlstrand, Åsa & Politis, Diamanto (2013) *Women business ventures in Swedish university incubators*. International Journal of Gender and Entrepreneurship, Vol. 5 Iss: 1, pp.78 -96
34. ALMI (2013) *Almis rapportserie om inkubation – helår 2012*. Stockholm: Almi Företagspartner
35. Sid. 10 Nyberg, Ann-Christin (2011) *Genusvägar till innovation. Erfarenheter från VINNVÄXT*. Stockholm: Vinnova Rapport 2011:08
36. www.halsoteknik.com
37. Danilda, Inger & Olsson, Sandra (2005) *Jämställdhet som drivkraft. Slutrapport från Visanus Jämställdhetssatsning*. Stockholm: Nutek förlag, Visanu: 2005:13
38. Ramböll (2011) *Klusterprogrammets slututvärdering*.
39. Danilda, Inger & Granat Thorslund, Jennie, red (2011) *Innovation & Gender*. Stockholm: Vinnova, Tillväxtverket och Innovasjon Norge. Tillväxtverket. Info 0229
40. www.packagingarena.com/
41. <http://smtf.se/>
42. Se t.ex. Petersson McIntyre, Magdalena (2014) *Jämställdhet på köpet? Marknadsfeminism, innovation och normkritik*. Stockholm; Vinnova Rapport VR 2014:02
43. www.skogstekniskaklustret.se
44. www.igis.se
45. <http://www.chartiks.se/J%C3%A4mGIS.htm>
46. www.lycksele.se
47. <http://fiber opticvalley.com>
48. www.triplesteelix.se
49. www.livsmedelsakademin.se
50. Fürst Hörte, Gunilla (2009) *Behovet av genusperspektiv – om innovation, hållbar tillväxt och jämställdhet*. Stockholm: VINNOVA VR 2009:16
51. VINNOVA (2014) *Starka forsknings- och innovationsmiljöer*. Elektronisk resurs tillgänglig 2014-11-15 www.vinnova.se/sv/Var-verksamhet/Innovationsformaga-hos-specifika-malgrupper/Individer-och-innovationsmiljoer/Genus-och-mangfald-for-innovation/Starka-forsknings-och-innovationsmiljoer/
52. Nyberg, Ann-Christin (2011) *Genusvägar till innovation. Erfarenheter från VINNVÄXT*. Stockholm: VINNOVA Rapport 2011:08
53. Reeve, Douglas et al (2013) *Second Evaluation of VINN Excellence Centres* Stockholm: VINNOVA Report VR 2013:08
54. www.hero-m.mse.kth.se/
55. KTH (2011) *Harriet” förändrar genom reflektion*. Stockholm: KTH Hero-m
56. Sid 312-313 SOU 2010:56 *Innovationsupphandling*. Betänkande av Innovationsupphandlingsutredningen. Stockholm: Frites
57. SOU 2013:40 *Att tänka nytt för att göra nytta – om perspektivskiften i offentlig verksamhet*. Slutbetänkande av Innovationsrådet. Stockholm: Frites
58. Stridh, Kicki (2001) *På tillväxt. Kvinnors idéer om innovation*. Stockholm: Nutek
59. Niklasson (2014) *Jämställd regional tillväxt. Halvtidsuppföljning 2014*. Örebro: Regionförbundet Örebro Rapport 2014:03
60. Fröberg, Martin et al (2013) *Innovationsslussar inom hälso- och sjukvården. Halvtidsutvärdering*. Stockholm: VINNOVA Rapport VR 2013:04
61. www.skl.se
62. *Överenskommelse mellan Verket för innovationssystem (VINNOVA) och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) om stärkt innovationskraft i offentlig* Stockholm den 24 april 2012
63. Frankelius, Per (2014) *Innovation i offentlig verksamhet – VART STÅR VI? VART GÅR VI?* Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.
64. VINNOVA (2012) *Att bryta malm och könsmonster – En genusmedveten och hållbar strategisk F&I-agenda för den svenska gruvsektorn* Stockholm: Beviljade ansökningar till utlysningen Strategiska forsknings- och innovationsagendor, 2012
65. *Så arbetar Region Gävleborg med innovationsfrågor. En innovationsstrategi för Gävleborg*. Region Gävleborg. Finansierad av CLiQ, Interreg IV C European Regional Development Fund

5. Instrument inom Europeiska Unionen 2014-2020

5.1 ESI-fonderna

”... regelverket, påbjuder att man ska arbeta med ett integrerat jämställdhetsperspektiv, medan den lokala kunskapen i de olika projektverksamheterna styr handlingsmönster utifrån en praktik som utvecklats inom ramen för ett ojämnt genuskontrakt”¹⁵⁰

Europeiska struktur- och investeringsfonderna (ESI-fonderna) är verktyg för att nå målen i EUs tillväxtstrategi Europa 2020. De fonder som finns i Sverige är Socialfonden (ESF), Regionala Utvecklingsfonden (ERUF), Jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU) och Havs- och Fiskerifonden (EHFF)¹⁵¹. ESI-fonderna för perioden 2014-2020 skall främja jämställdhet och motverka diskriminering¹⁵². Av den så kallade partnerskapsöverenskommelse som skett mellan Sverige och Europeiska kommissionen framgår att de jämställdhetspolitiska målen skall vara vägledande för fonderna och att jämställdhetsintegrering skall tillämpas¹⁵³.

I Sverige finns ett nationellt program för Socialfonden med regionala handlingsplaner¹⁵⁴, ett nationellt program för Regionalfonden och åtta regionala program¹⁵⁵ samt nationella program för Landsbygdsprogrammet (Jordbruksfonden) och Havs- och fiskeriprogrammet med regionala handlingsplaner¹⁵⁶. Det finns även ett program för Lokalt Ledd Utveckling (LLU), som koordineras via Jordbruksverket och där samordning sker mellan olika fonder¹⁵⁷.

Winnet Sveriges innovationsagenda och EUs prioriteringar

Under perioden 2014-2020 har Sverige i likhet med andra länder inom EU valt bland olika så kallade investeringsprioriteringar för ESI-fonderna. Winnet Sverige har identifierat fyra prioriteringar inom vilka vi i huvudsak kommer att genomföra insatser med koppling till den här innovationsagendan.

- Att stärka forskning, teknisk utveckling och innovation
- Att öka konkurrenskraften för små och medelstora företag
- Att främja social delaktighet och bekämpa fattigdom och all diskriminering
- Att investera i utbildning, vidareutbildning och yrkesutbildning för färdigheter och livslångt lärande

Sedan Sverige blev medlemmar i EU år 1995 har RC analyserat effekterna av fonderna i Sverige ur ett jämställdhetsperspektiv. Under perioden 2007-2013 initierades Winnet8 (se avsnitt 2.2.5) för att genomföra analyser på EU nivå. Winnet Sverige kan konstatera att det varierar hur jämställdhetsintegrering tillämpats mellan de svenska programdokumenten för ESI-fonderna för perioden 2014-2020. Inget av de svenska programdokumenten för 2014-2020 har fullt ut integrerat jämställdhetsperspektivet. Våra erfarenheter från tidigare programperioder visar dock att det är långt ifrån tillräckligt med integrering i dokumenten för att åstadkomma jämställdhetseffekter.

Studier av utfallet i tidigare strukturfondsprogram i Sverige har belyst att de olika fonderna tycks ha skilda könskodningar och att det varit lättare att integrera jämställdhet inom Socialfonden. Det tycks ha varit speciellt svårt att tillämpa jämställdhetsintegrering inom Regionalfonden i Sverige¹⁵⁸. Studier har också visat att utfallet i olika svenska programområden påverkas av det regionala sammanhanget¹⁵⁹. Under perioden 2007-2013 var t.ex. jämställdhetsprojekten inom Regionalfonden i stor utsträckning koncentrerade till programområdet Norra Mellansverige (Dalarna, Gävleborg och Värmland). Norra Mellansverige påverkade också policyutvecklingen på EU nivå genom deltagande i Winnet8 tillsammans med RC och andra aktörer från åtta medlemsländer i EU (se avsnitt 2.2.5).

Även om inget programdokument fullt ut tillämpat jämställdhetsintegrering finns flera skrivningar som kan bidra till ett bättre utfall för Regionalfonden 2014-2020 än i tidigare programperioder.

- Det finns exempelvis en kraftig obalans mellan kvinnor och män när det gäller finansiellt stöd inom ramen för produktutveckling och FoU. Kvinnor beviljas också lägre belopp när det gäller finansiellt stöd jämfört med män. Dessa fakta bör uppmärksammas inom ramen för de aktiviteter och projekt som genomförs. (Regionalfonden Mellersta Norrland: Jämtlands län och Västernorrlands län)
- Det finns ett behov av att bredda definitionen av innovation till att omfatta också tjänster och processer, för att därmed också nå branscher och nätverk där kvinnor är verksamma. Programmet fokuserar därför också på offentlig sektor, inom vilken en stor andel kvinnor kan nås. (Regionalfonden Småland och öarna: Gotlands län, Jönköpings län, Kalmar län och Kronobergs län)
- En avgörande faktor för att Skåne-Blekinges prioriteringar skall få stor genomslagskraft är att samtliga insatsområden genomsyras av ett mångfalds- och genusperspektiv, samt att jämställdhetsintegrering sker.

Män och kvinnor ska ges samma möjligheter att skapa innovationer med stöd från innovationsinfrastrukturen (Regionalfonden Skåne-Blekinge)

- Målsättningen är också kopplad till regeringens mål om ekonomisk jämställdhet. Eftersom jämställdhet, som andra horisontella kriterier, är obligatoriska urvalskriterier kan en effekt på detta mål förväntas (Program för Lokalt Ledd Utveckling)

5.2 Det territoriella samarbetet

Det territoriella samarbetet omfattar tre nivåer där *Interreg Europe*¹⁶⁰ programmet avser samarbeten som omfattar hela EU. De *transnationella programmen* avser samarbeten i större regioner som gränsar till varandra och Sverige deltar i Östersjöprogrammet¹⁶¹, Nordsjöprogrammet¹⁶² och Norra Periferin. *Östersjöprogrammet* omfattar hela Sverige medan *Nordsjöprogrammet* och *Norra Periferin*¹⁶³ endast omfattar vissa svenska regioner. De *gränsregionala programmen* är samarbeten mellan svenska regioner och regioner i våra grannländer. Det finns ett program för samarbeten *Sverige-Norge*¹⁶⁴, ett program som involverar regioner i Sverige, Danmark och Norge (*Öresund-Kattegat-Skagerrak*¹⁶⁵, två program som involverar regioner i Sverige, Norge och Finland (*Botnia-Atlantica*¹⁶⁶ och *Nord*¹⁶⁷), ett program som omfattar centrala Östersjön och samarbeten med kustregioner samt öar i Finland och Estland (*Central Baltic*¹⁶⁸) och ett program som omfattar Södra Östersjön och samarbeten mellan kustregionerna i Danmark, Litauen, Polen, Sverige och Tyskland. (*South Baltic*¹⁶⁹).

Going Abroad var ett projekt finansierat av South Baltic-programmet som utsågs till ett av de fem bästa projekten i programmet under perioden 2007–2013. Projektet involverade RC i Skåne och i Kronoberg samt RC i Polen, Tyskland och Litauen. Going Abroad implementerade Business Success Teams med företag ägda/ledda av kvinnor, varav sju team blev gränsöverskridande med deltagare från olika länder. www.goingabroad.nu

Winnet Sveriges fokus i innovationsagendan är framförallt att stimulera våra medlemmar att delta i de gränsregionala programmen och i Östersjöprogrammet, 2020. Inom Östersjöstrategin och handlingsplan, 2014–2020 skall Winnet Sverige söka medel tillsammans med ett tematiskt partnerskap för att bygga upp ett Quadruple Helix Partnerskap – plattform för hållbar utveckling och tillväxt inom

Innovation, Entreprenörskap och IT. Genom att stärka RC som ett innovationssystem¹⁷⁰ tillsammans med Quadruple helix-partnerskapet säkerställt kvinnors och mäns lika villkor att delta. Under tidigare programperioder i det territoriella samarbetet har många RC deltagit i de gränsregionala programmen och en del RC även i transnationella program samt i program för hela EU. Östersjöprogrammet och flera av de gränsregionala programmen lyfter fram innovation, genus och jämställdhet. Central Baltic programmet kommer t.ex. inte att finansiera projekt som kan ha negativa effekter för jämställdheten. Andra program som t.ex. Botnia-Atlantica och Nord lyfter fram systematisk användning av könsuppdelad statistik.

Det har visat sig att de innovationssystem och kluster som tilldelas medel främst involverar mansdominerade branscher och näringar. Därför är det viktigt att reflektera över hur olika branscher gynnas respektive missgynnas av olika insatser (Öresund-Kattegat-Skagerrack)

5.3 Horisont 2020¹⁷¹

Målen för EUs forskningsprogram Horisont 2020 är bland annat att främja en jämn könsbalans i forskningsteam, i beslutsgrupper, i expertpaneler och i rådgivande grupper. Programmet skall bidra till att integrera ett genusperspektiv i forskning och innovation med syftet att säkra kvalitet och samhällsrelevans. I forsknings- och innovationsprojekten kan resurser avsättas för utbildning inom genus/jämställdhet. Horisont 2020 genomför dels riktade insatser för jämställdhet inom delprogrammet Science With and for Society, dels utlysningar där genusperspektivet betonas inom en rad olika områden t.ex. energi, IT och hälsa. De riktade insatserna handlar t.ex. om institutionella förändringar vid universitet och forskningsinstitutioner och att mäta effekter av jämställdhetsinsatser.¹⁷⁰ Winnet Sverige deltog i samtliga seminarier och konferenser på EU nivå för att bidra till att säkerställa genusperspektivet i kommande Horizon 2020 och utifrån Winnet8-resultat.

Winnet Sverige avser i första hand att inom innovationsagendan engagera sig i de riktade insatserna för jämställdhet i Horisont 2020. Därutöver kommer vi tillsammans med forskarna i Winnet Centre of Excellence® och samarbeten inom Östersjöregionen (se avsnitt 5.2) vara involverade i satsningar för att uppnå synergier mellan ESI-fonderna (se avsnitt 5.1) och Horisont 2020. Så länge inte samma aktivitet finansieras dubbelt går det att använda medel från EUs forskningsprogram och ESI-fonderna.

Europeiska kommissionen efterlyser initiativ som bygger vidare på varandra och parallella projekt som kompletterar varandra¹⁷³. Winnet Centre of Excellence® i Östersjöregionen etablerades på Stettin Universitet i Polen, november 2014, www.balticsearegion.org inom ramen för Tematiskt Partnerskap, Winnet BSR, med projektstöd av Svenska Institutet och Tillväxtverket, (2013-2016)

RC som är medlemmar i Winnet kommer att slussa de företag ägda/ledda av kvinnor som vill söka medel från Horisont 2020 till Enterprise Europe Network (EEN)¹⁷⁴ eller RISE (Research Institutes of Sweden)¹⁷⁵, som har i uppdrag att bistå små och medelstora företag. EEN har en gruppering engagerade i insatser för företag ägda/ledda av kvinnor och en utbildningsaktivitet har genomförts för gruppen i Sverige år 2014 i samverkan med Tillväxtverket. RISE har en nationell satsning och erbjuder kostnadsfri rådgivning för företag i alla branscher. Under tidigare forskningsprogram har RC i Sverige deltagit i projekt som syftat till att bland annat öka andelen företag ägda/ledda av kvinnor som får tillgång till kapital från EU och som deltar i forskningsprojekt.

I EUs forskningsprogram och/eller i projekt som finansierats via forskningsprogrammen har en rad verktyg tagits fram för jämställdhetsintegrering och genusmedvetna innovationssystem. Verktyg som även kan tillämpas utanför forskarsamhället. Det tidigare forskningsprogrammet för perioden 2007-2013 har finansierat ett så kallat ERA-Net för Innovation och Gender (www.gender-net.eu) där Norge, men dessvärre inte Sverige deltar. ERA-NET är ett instrument för samverkan mellan forskningsfinansiärer i olika europeiska länder. Ett initiativ som tar upp forskningens innehåll är Gendered innovations (www.genderedinnovations.eu) som är en portal där det bland annat finns checklistor för olika ämnen, som kan användas för att kvalitetssäkra forsknings- och innovationsprocesser.

Kunskapskällor

www.genderportal.eu
www.yellowwindow.be/genderinresearch
www.quing.eu
www.genderste.eu
www.gender-net.eu
www.genderedinnovations.eu
www.genislab-fp7.eu

5.4 ERASMUS + ¹⁷⁶

ERASMUS+ är EUs program för utbildning, ungdom och idrott och många svenska RC har deltagit i tidigare europeiska utbildningsprogram. Programmet handlar om att utveckla och ta tillvara metoder som stärker och höjer kvaliteten inom utbildningsväsendet och lärande i arbetslivet, inkluderat insatser för små och medelstora företag, entreprenörskap och innovation. ERASMUS+ finansierar projekt-samarbete och insatser för policyutveckling. Winnet Sverige kommer som en del i arbetet med innovationsagendan att delta i samarbeten inom ERASMUS+ som bygger vidare på resultaten från Winnet⁸ (se avsnitt 2.2.5) och samarbeten i Östersjöregionen. Vi kommer att delta i andras insatser för ett genusmedvetet innovationssystem t.ex. utveckling av kurser i samverkan med lärosäten och innovationsfrämjare. Våra medlemmar stimuleras att söka samarbeten inom ERASMUS+.

Databasen ADAM – projekt och produkter

I databasen ADAM www.adam-europe.eu går det att söka efter redan genomförda jämställdhetsprojekt och att hitta produkter med koppling till bland annat innovation eller specifika branscher.

5.5 COSME¹⁷⁷

COSME är EUs program för konkurrenskraft, små och medelstora företag och entreprenörskap med olika initiativ för internationalisering, tillgång till kapital, entreprenörskap och bättre näringslivsförutsättningar. Programmet har insatser inom turism, vilket kan bidra till utveckling inom en näring där många kvinnor driver innovativa företag. Enstaka insatser finns för att främja kvinnors företagande, men det saknas ett integrerat jämställdhetsperspektiv i programmet. Enterprise Europe Network (EEN)¹⁷⁸ som finns i och utanför Europa och som i Sverige koordineras av Tillväxtverket ger råd till företag som vill söka kapital via COSME. RC som är medlemmar i Winnet kommer att slussa de företag ägda/ledda av kvinnor som är intresserade av internationalisering och/eller i behov av kapital för expansion till Tillväxtverket och EEN för mer information om möjligheterna i programmet.

Winnet Sverige avser inte att delta i COSME inom ramen för arbetet med innovationsagendan, men vi bevakar olika insatser inom t.ex. turism och IT där vi redan genomför insatser i Östersjöregionen. Vi kommer att samverka med WES (European Network to Promote Women Entrepreneurship)¹⁷⁹ och Winnet Europe för att bidra till integrering av jämställdhet i COSME och småföretagsakten inom EU för perioden 2015–2020 (se även avsnitt 3). Utifrån resultatet av Södra Östersjöprogrammet, Going Abroad projekt, kommer arbetet med spridning av de så kallade Successteam för företagande att spridas vidare och metoden användas för innovation i kommande flaggskeppsplattform i Östersjöregionen 2020.

5.6 Kreativa Europa¹⁸⁰

Kreativa Europa ger stöd till europeiska samarbetsprojekt och nätverk för att stärka den kulturella och kreativa sek-

torn. Det handlar bland annat om samarbeten över gränserna i syfte att utveckla policy, innovation, företagsmodeller och insatser för att nå en större publik. Winnet Sverige kommer att sprida information om Kreativa Europa via det svenska RC nätverket eftersom många av våra medlemmar genomför insatser inom KKN. Inom ramen för innovationsagendan avser vi att delta i projekt på förfrågan från aktörer i andra europeiska länder.

5.7 Easi¹⁸¹

EU-programmet för sysselsättning och social innovation (Easi) ger bland annat stöd till satsningar på innovation inom arbetsmarknadspolitiken och socialpolitiken samt stöd till civilsamhällets organisationer. Inom ramen för innovationsagendan avser Winnet Sverige att delta i projekt på förfrågan från aktörer i andra europeiska länder. Via Winnet Europe bevakar vi utlysningar av stöd till civilsamhället i Easi.

-
1. Nutek (2004) EU:s strukturfonder - ett verktyg för regional utveckling. Erfarenheter i halvtid. Stockholm. Nutek Infonr 039-2004
 2. www.eunaradig.se/esi-fonder
 3. Europeiska unionens officiella tidning. Konsoliderad version av fördraget om Europeiska Unionens funktionssätt. C 83/37 30.3.2010
 4. Regeringen (2014) Partnerskapsöverenskommelsen. Stockholm: Näringsdepartementet, Arbetsmarknadsdepartementet & Landsbyggsdepartementet.
 5. Ansvarig myndighet är ESF-rådet www.esf.se
 6. Ansvarig myndighet är Tillväxtverket www.tillvaxtverket.se
 7. Ansvarig myndighet är Jordbruksverket www.jordbruksverket.se
 8. Förslag till operativt program för lokalt ledd utveckling inom Regionala utvecklingsfonden och Socialfonden 2014-2020.
 9. Se t.ex. Hedlund, Gun (2008) Regionala partnerskap, kön och demokrati. Örebro: Örebro Universitet, Centrum för Urbana och Regionala Studiers skriftserie. Rapport nummer 62
 10. Se t.ex. Nutek (2004) EU:s strukturfonder – ett verktyg för regional utveckling. Erfarenheter i halvtid. Stockholm: Nutek Infonr 039-2004
 11. www.winnet8.eu
 12. www.interreg4c.eu/interreg-europe
 13. <http://eu.baltic.net/>
 14. www.northsearegion.eu
 15. www.northernperiphery.eu
 16. www.interreg-sverige-norge.com
 17. www.interreg-oks.eu
 18. www.botnia-atlantica.eu
 19. www.interregnord.com
 20. www.centralbaltic.eu
 21. <http://en.southbaltic.eu>
 22. SIDA har publicerat flera rapporter om Östersjöarbetet, Se t.ex. SIDA (2011a) Jämställdhet inom det territoriella Östersjöarbetet En studie av projekt inom EU:s Interregprogram för Östersjön, Baltic Sea Region Programme 2007-2013. SIDA (2011b) Att arbeta med jämställdhet inom Östersjöprojekt.
 23. Mer information om Horisont 2020 går att få via Vinnova www.vinnova.se
 24. European Commission (2014) Vademecum on Gender Equality in Horizon 2020: Brussels: Research and Innovation. RTD B 7 Science with and for Society. 26-02-2014, <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/promoting-gender-equality-research-and-innovation> Gender Equality in Horizon 2020 version 1.0
 25. European Commission (2014) Enabling synergies between European Structural and Investment Funds, Horizon 2020 and other research, innovation and competitiveness-related Union programmes. Guidance for policy-makers and implementing bodies. Luxembourg: Publications Office of the European Union
 26. www.enterpriseurope.se

27. Mer information om ERASMUS + går att få via Universitets- och högskolerådet och dess programkontor www.programkontoret.se
28. Mer information om COSME går att få via Tillväxtverket www.tillvaxtverket.se
29. www.enterpriseurope.se
30. Mer information via Tillväxtverket www.tillvaxtverket.se
31. Mer information om Kreativba Europa går att få via Kulturrådet www.kulturradet.se
32. Europeiska Kommissionen (2014) Easi Ett nytt övergripande EU-program för sysselsättning och socialpolitik. Luxemburg: Europeiska unionens publikationsbyrå Generaldirektoratet för sysselsättning, socialpolitik och inkludering.

6. Winnet Sveriges prioriteringar

6.1 Sammanfattande behovsanalys

Intervju 1000 idébärare (500 kvinnor och 500 män) om hur deras resa sett ut och vad de skulle behövt på vägen! (Förslag från konferensen Innovation på Lika Villkor i Jönköping år 2012)

Erfarenheter från bland annat RC visar att det behövs olika former av finanseringslösningar och resurser för idébärare. Detta för att kunna möta behov hos enskilda kvinnor och män med skilda bakgrunder, behov i företag av olika storlekar som drivs av kvinnor och /eller män i olika branscher, behov hos kvinnor och män på olika utbildningar samt på olika positioner inom akademien etc. Resultaten från konferensen i Jönköping år 2012 (se avsnitt 2.1) riktade uppmärksamheten på hinder för att ta till vara den innovationskraft som finns i samhället och för Innovation på Lika Villkor. Kvinnor (som grupp) möter extra trösklar som idébärare pga. den ojämförbara fördelningen av det obetalda arbetet, normer i samhället, genusmedvetenhet inom utbildningsväsendet och den horisontella samt vertikala segregeringen på arbetsmarknaden och inom företagandet.

Statistik från **Ung Företagsamhet**¹⁸² och **Finn Upp**¹⁸³ visar att flickorna/de unga kvinnorna är en majoritet av idébärarna, men det återspeglar sig inte i de innovationsprojekt som finansieras bland vuxna kvinnor och vuxna män. Drivhusets undersökningar¹⁸⁴ visar att en nästan lika stor andel kvinnor som män som studerar på högskolan har affärsidéer, men ser vi till inkubatorsverksamheter i det högskolenära innovationssystemet är kvinnorna underrepresenterade. Om vi ser till de grupper som tar beslut om innovationsprojekt är det ibland – inte alltid – en majoritet män i grupperna. Det behövs både en jämnare könsbalans och genusmedvetenhet i beslutsgrupperna.

Som framgått anser Winnet Sverige att det är viktigt med satsningar på innovation inom offentlig sektor och att dessa satsningar har genus- och jämställdhetsperspektiv. Vi är

angelägna om att stimulera fler studier inom fältet och att den kunskapsbas som redan finns i Sverige tas tillvara samt ger avtryck i olika insatser t.ex. i program för testbäddar och innovationsslussar. Sedan 80-talet har nordiska forskare belyst hur omsorgsrationalitet och teknisk rationalitet får inflytande över policy, praktik, organisationsutveckling och ledarskapsutveckling. Under senaste åren har dessa rationaliteter diskuterats i relation till innovationsprocesser¹⁸⁵. Vi behöver utmana normer både inom områden där det finns en majoritet kvinnor och inom områden där det finns få kvinnor. Vi behöver utmana normer inom t.ex. produktinnovation, organisatoriska innovationer, tjänsteinnovationer och social innovation. I jämförelser med entreprenörskap och företagande är analyser utifrån jämställdhets- och genusperspektiven inom innovation i sin linda.

Det krävs omfattande insatser fram till år 2020 för att kunna nå Innovation på Lika Villkor inom det offentligt finansierade svenska innovationsfrämjandet. Det behövs behovsmotiverad, tillämpad och interaktiv forskning både om innovation och genus och om jämställdhetsintegrering inom främjandet samt intensifierade insatser vid högskolor och universitet för att nå resultat fram till år 2020. Gender budgeting är ett viktigt instrument på alla nivåer i främjarsystemet och det behövs en vidareutveckling av indikatorer inom innovationsområdet för att kunna mäta effekter av offentligt finansierade insatser. Andra viktiga insatser för att åstadkomma resultat är tillämpning av transformativ jämställdhetsintegrering i intern och extern verksamhet i de myndigheter som ansvarar för innovationsfrågor. En tillämpning av artikel 27, som avser ekonomisk utveckling, i den europeiska jämställdhetsdeklarationen (CEMR-deklarationen¹⁸⁶) i de kommuner, landsting och regioner som undertecknat deklarationen skulle också kunna bidra till en positiv utveckling. Winnet Sverige och våra medlemmar samverkar med offentliga aktörer för att kapitalisera på den kunskap som finns och för att inspirera till gender budgeting, transformativ jämställdhetsintegrering samt insatser med koppling till CEMR-deklarationen.

Inom civilsamhället är Winnet Sverige aktiva, men vi ska göra mer för att sprida kunskap om forskning och praktik via Winnet Centre of Excellence® (WCE). Vi ser också ett behov av att involvera arbetsmarknadens parter, kluster och enskilda företag för att ta tillvara innovationspotentialen i det svenska samhället. Det behövs analyser ur ett genusperspektiv av olika branscher och konkreta verktyg för jämställdhetsarbete som passar kluster och företag i olika branscher. I tabell 1 nedan sammanfattar Winnet Sverige

de behov vi identifierat dels via vår egen verksamhet, dels i dialog med andra innovationsfrämjare och forskare. Vi har strukturerat behoven under fem teman: Analyser (A), Riktade insatser (B), Främjarsystemet (C), Lärande och forskning (D) och Normer och Begrepp (E). Under varje tema finns mer detaljerade beskrivningar av behoven och en beskrivning av den roll som Winnet Sverige kan spela för att möta behoven.

Tabell 1 Identifierade behov för Innovation på Lika Villkor

A. ANALYSER	WINNET SVERIGES ROLL
A1: Analyser av offentligt finansierade insatser ¹⁸⁷ med koppling till innovationsfrämjande ur jämställdhets- och genusperspektiven.	<p>A 1.1 Bevaka innovationsfrämjande insatser inom regional tillväxt</p> <p>A 1.2 Bevaka utvecklingen inom ESI-fonderna och samverka med myndigheter ansvariga för fonderna</p> <p>A 1.3 Bevaka via medlemmarna samt via samverkan med främjandeaktörer och Tillväxtverket insatser inom näringslivsfrämjande</p> <p>A 1.4 Vid behov initiera analyser via Winnet Centre of Excellence® (WCE) och via samverkan med Nationella sekretariatet för genusforskning</p>
A2: Analyser av effekterna av insatser inom det offentliga innovationsfrämjandet ur jämställdhets- och genusperspektiven.	<p>A 2.1 Rikta uppmärksamheten på analyser som dels saknar kön som variabel, dels saknar kvalitativa analyser av jämställdhet</p> <p>A 2.2 Bjuda in myndigheter som ansvarar för statistik och indikatorer inom innovationsområdet till dialog</p> <p>A 2.3 Genomföra analyser av ESI-fonderna utifrån de metoder som utvecklats inom Winnet-sfären och Winnet Centre of Excellence® (WCE)</p> <p>A 2.4 Följa det regionala utvecklingsarbetet för att ta fram indikatorer t.ex. i Västmanland via medlemmarna</p>
A3: Analyser av sektorer, näringar, branscher och kluster ur jämställdhets- och genusperspektiven.	<p>A 3.1 Sammanställa exempel på analyser i samverkan med andra innovationsfrämjare och arbetsmarknadens parter</p> <p>A 3.2 Publicera analyser på Winnet Sveriges webb och Facebook</p> <p>A 3.3 Sprida exempel på analyser i samverkan med Jamstall.nu¹⁸⁸</p> <p>A 3.4 Utveckla analysmetoder inom ramen för samarbetet i Östersjöregionen och Winnet Centre of Excellence (WCE)</p>
A4: Jämförande analyser av utvecklingen i olika regioner ur jämställdhets- och genusperspektiven.	<p>A 4.1 Bevaka insatser inom regional tillväxt via medlemmarna</p> <p>A 4.2 Bevaka utvecklingen inom ESI-fondernas olika programområden</p> <p>A 4.3 Sprida kunskaper mellan olika regioner via medlemmarna och myndigheter ansvariga för ESI-fonderna</p> <p>A 4.4 Genomföra analyser av ESI-fonderna tillsammans med medlemmar utifrån de metoder som utvecklats inom Winnet-sfären och Winnet Centre of Excellence® (WCE)</p>

B. RIKTADE INSATSER	WINNET SVERIGES ROLL
<p>B1: Riktade insatser för a) idébärare inom vård och omsorg och besöksnäring samt andra näringar med en hög andel kvinnor b) för innovativa mikro-företag inom vård och omsorg och besöksnäring samt andra näringar med en hög andel företag ägda/ledda av kvinnor.</p>	<p>B 1.1 Stimulera medlemmarna att söka medel i olika EU program för riktade insatser B 1.2 Sprida kunskap om framgångsrika insatser och goda exempel B 1.3 Ta fram översikter över forskning som belyser kvinnors innovation inom vård och omsorg och besöksnäring samt andra näringar med en hög andel kvinnor via Winnet Centre of Excellence® (WCE). B 1.4 Uppmuntra forskare att följa RC insatser</p>
<p>B2: Riktade insatser för a) klusterutveckling inom vård och omsorg och besöksnäring samt andra näringar med en hög andel kvinnor b) klusterutveckling inom näringar med en låg andel kvinnor.</p>	<p>B 2.1 Stimulera medlemmarna att i samverkan med andra regionala aktörer söka medel i olika EU program för riktade insatser B 2.2 Sprida kunskap om framgångsrika insatser och goda exempel B 2.3 Genomföra utbildning med medlemmarna kring verktyg för jämställdhetsintegrering i klusterprocesser tillsammans med forskare från Winnet Centre of Excellence® (WCE) B 2.4 Söka medel från ESI-fonderna och det territoriella samarbetet i Östersjöregionen för riktade insatser</p>
<p>B3: Riktade insatser för innovation inom offentlig sektor ur jämställdhets- och genusperspektiven.</p>	<p>B 3.1 Stimulera kunskapsutveckling inom fältet och vid behov initiera utvecklingsprojekt inom Winnet Centre of Excellence® (WCE) B 3.2 Bevaka nationella insatser och utlysningar av projektmedel ur ett jämställdhetsperspektiv B 3.3 Bevaka utvecklingen inom ESI-fonderna B 3.4 Sprida kunskap till medlemmarna om insatser inom EU program t.ex. Easi, Horisont 2020 och det territoriella samarbetet</p>
<p>B4: Riktade insatser för tjänsteinnovation ur jämställdhets- och genusperspektiven.</p>	<p>B 4.1 Stimulera kunskapsutveckling inom fältet och vid behov initiera utvecklingsprojekt inom Winnet Centre of Excellence® (WCE) B 4.2 Bevaka nationella insatser och utlysningar av projektmedel ur ett jämställdhetsperspektiv B 4.3 Bevaka utvecklingen inom ESI-fonderna B 4.4 Sprida kunskap till medlemmarna om insatser inom EU program t.ex. Easi, COSME, Horisont 2020 och det territoriella samarbetet</p>

C: FRÄMJARSYSTEMET	WINNET SVERIGES ROLL
<p>C1: Ökad mottagarkapacitet i innovationssystemet för kunskap från forskning om innovation och genus samt beprövad praktik inom fältet.</p>	<p>C 1.1 Sprida kunskap från genusforskning och innovationsforskning till medlemmarna</p> <p>C 1.2 I samverkan med andra innovationsfrämjare arrangera konferenser, seminarium och workshops</p> <p>C 1.3 Genomföra konferenser, seminarium och workshops inom ramen för samarbetet i Östersjöregionen inom flaggskeppsplattform 2020</p> <p>C 1.4 Stimulera medlemmarna att söka medel för kapitaliseringsprojekt i olika EU program tillsammans med andra aktörer</p>
<p>C2: Implementering av framgångsrika, erfarenhetsbaserade och beprövade metoder för att nå fler kvinnor som är idébärare och för att främja kvinnors innovation.</p>	<p>C 2.1 Publicera skrifter med goda exempel från medlemmarna</p> <p>C 2.2 Sprida kunskap om metoder till och via våra medlemmar</p> <p>C 2.3 Stimulera våra medlemmar att tillsammans med andra innovationsfrämjare och/eller företag implementera metoder lokalt och regionalt</p> <p>C 2.4 I samverkan med andra innovationsfrämjare arrangera konferenser, seminarium, och workshops kring metoder</p>
<p>C3: Implementering av framgångsrika, erfarenhetsbaserade och beprövade metoder för jämställdhetsintegrering inom innovationsfrämjandet.</p>	<p>C 3.1 Publicera skrifter med goda exempel från medlemmarna</p> <p>C 3.2 Sprida kunskap om metoder till och via våra medlemmar</p> <p>C 3.3 Stimulera våra medlemmar att tillsammans med andra innovationsfrämjare och/eller företag implementera metoder lokalt och regionalt.</p> <p>C 3.4 I samverkan med andra innovationsfrämjare arrangera konferenser, seminarium, och workshops kring metoder</p>
<p>C4: Skala upp framgångsrika regionala RC initiativ till den nationella nivån.</p>	<p>C 4.1 Sammanställa goda exempel från medlemmarna</p> <p>C 4.2 I samverkan med andra innovationsfrämjare arrangera konferenser, seminarium och workshops</p> <p>C 4.3 Söka medel för nationella satsningar baserat på utvärderingar av regionala RC initiativ</p> <p>C 4.4 Delta i innovationsråden regionalt och nationellt</p>

D: LÄRANDE OCH FORSKNING	WINNET SVERIGES ROLL
D1: Quadruple Helix samverkan som synliggör civilsamhällets betydelse för innovation.	<p>D 1.1 Stimulera medlemmarna att initiera QH samverkan lokalt och regionalt</p> <p>D 1.2 Sammanställa goda exempel på QH samverkan i Sverige, i Östersjöregionen och inom EU</p> <p>D 1.3 Delta i Aktörsrådet</p> <p>D 1.4 Söka finansiering och satsa resurser på Winnet Centre of Excellence® i Sverige</p>
D2: Forskning om a) innovation och genus, b) kvinnors innovation och c) jämställdhetsintegrering inom innovationsfrämjandet.	<p>D 2.1 Bjuda in forskare via Winnet Centre of Excellence® (WCE) och tillsammans med forskarna formulera angelägna forskningsfrågor</p> <p>D 2.2 Publicera forskningsöversikter i samverkan med enskilda forskare, forskargrupper och Nationella sekretariatet för genusforskning</p> <p>D 2.3 Delta i forskningsprojekt.</p> <p>D 2.4 Stimulera medlemmarna att samverka med forskarsamhället</p>
D3: Lärande om innovation och kön/genus för rådgivare inom det innovationsfrämjande systemet.	<p>D 3.1 Läraktiviteter för medlemmar som bedriver rådgivning</p> <p>D 3.2 Sprida evidensbaserade och beprövade verktyg för genusmedveten rådgivning via medlemmarna och Aktörsrådet</p> <p>D 3.3 Samverka med Tillväxtverket, Aktörsrådet och ALMI m fl innovationsfrämjare för att sprida evidensbaserade och beprövade verktyg för genusmedveten rådgivning</p> <p>D 3.4 Stimulera fler studier som belyser evidensbaserade verktyg för genusmedveten rådgivning via Winnet Centre of Excellence® (WCE)</p>
D4: Lärande nätverk mellan främjare och förändringsledare med fokus på olika teman. ¹⁸⁹	<p>D 4.1 Stimulera nätverk inom för medlemmarna viktiga områden</p> <p>D 4.2 Etablera nya och stärka befintliga nätverk inom ramen för samarbetet i Östersjöregionen</p> <p>D 4.3 Söka medel från ERASMUS + för att kapitalisera på resultaten från Winnet8</p> <p>D 4.4 Delta i tematiska nätverk som initieras av andra nationella innovationsfrämjare, inkluderat lärosäten</p>

E: NORMER OCH BEGREPP	WINNET SVERIGES ROLL
E1: Utmana normer, föreställningar och innovationsbegreppet.	<p>E 1.1 Samverka med Svenska Uppfinnarföreningen och andra medlemmar i Aktörsrådet</p> <p>E 1.2 Samverka med Nationella sekretariatet för genusforskning</p> <p>E 1.3 Initiera studier via Winnet Centre of Excellence® (WCE)</p> <p>E 1.4 Söka medel från ESI-fonderna, det territoriella samarbetet och Horisont 2020 tillsammans för projekt som utmanar normer och som har en transformativ potential</p>
E2: Stärka Quadruple Helix i Sverige	<p>E 2.1 Stimulera medlemmarna att initiera QH samverkan lokalt och regionalt</p> <p>E 2.2 Sammanställa goda exempel på QH samverkan i Sverige, i Östersjöregionen och inom EU</p> <p>E 2.3 Söka finansiering och satsa resurser på Winnet Centre of Excellence® (WCE).</p> <p>E 2.4 Arrangera en internationell QH konferens på Gotland inom Östersjösamarbetet i samverkan med Winnet Centre of Excellence® i Östersjöregionen, Polen</p>

forts.

E3: Synliggöra olika grupper av kvinnors innan- och utanförskap inom innovationsområdet ¹⁹⁰	E 3.1 Kommuniera med media, innovationsfrämjare och inom Winnet-sfären i syfte att synliggöra olika grupper E 3.2 Samla in data från våra medlemmar om specifika hinder för kvinnor i olika grupper E 3.3 Bevaka resursfördelning i olika ESI-fonder E 3.4 Via medlemmar och kontakter med Länsstyrelserna bevaka resursfördelning i olika län
E4: Genuspedagogik inom utbildningsväsendet.	E 4.1 Identifiera genusmedvetna utbildningsinsatser inom innovationsområdet E 4.2 Sprida kunskap om framgångsrika insatser inom utbildningsväsendet E 4.3 Stimulera medlemmarna att samverka med RC i andra länder inom EU programmet ERASMUS+ E 4.4 Utveckla genusmedvetna kurser för innovationsområdet inom ramen för Winnet Centre of Excellence® (WCE) och samarbetet i Östersjöregionen

6.2 Aktivitetsplan 2015-2020

Utifrån behovsanalysen i avsnitt 6.1 presenteras i tabell 2 en preliminär aktivitetsplan samt tänkta samverkansparter för innovationsagendan under 2015-2020. En del aktiviteter kan komma att påverkas av hur det nationella resurscentraprogrammet utformas under perioden 2016 och framåt. Några insatser inom innovationsområdet genomförs

även inom ramen för Winnet Sveriges Digitala Agenda. De aktiviteter som genomförs i det internationella samarbetet i Winnet Europe, det tematiska partnerskapet i Östersjöregionen och kommande flaggskeppsplattform för samarbetet och genomförande samt utanför EU i Östliga partnerskapet, presenteras i en separat plattform under år 2015.

Tabell 2 Winnet Sveriges planerade aktiviteter inom innovationsfrämjande 2015-2020

AKTIVITETER	BEHOVSANALYS	SAMVERKAN
1. KONFERENS: Kick off med Winnets medlemmar för innovationsinsatser inom EU programmen 2014-2020.	A 1.2, 4.1-4.4 B 1.1-1.2, 2.1-2.2, 3.4, 4.4 C 1.2, 1.4, 2.2-2.3, 3.2-3.3 D 1.1, 2.4, 4.1 E 2.1, 4.1-4.3	Myndigheter ansvariga för ESI-fonderna (Tillväxtverket, Jordbruksverket, ESF-rådet), samt VINNOVA (Horisont 2020), UHR (ERASMUS+), Kulturrådet (Kreativa Europa)
2. SAMMANSTÄLLNING AV ANALYSER: Sektorer, branscher, näringar och kluster ur ett jämställdhetsperspektiv.	A 1.4, 2.1, 3.1-3.3, 4.1, 4.3 B 1.2-1.3, 2.1-2.2, 3.1-3.2, 4.1-4.2 C 1.1, 2.2-2.3, 3.2-3.3, 4.1, D 1.2, 2.4, 4.1 E 1.2, 2.1-2.2	Jamstall.nu Arbetsmarknadens parter Kluster som arbetar med jämställdhetsintegrering Tillväxtverket VINNOVA Nationella sekretariatet för genusforskning
3. ANSÖKNINGAR: ESI-fonderna	B 2.4, 3.1, 4.1 C 4.1, C 4.3 D 1.4, 3.4 E 1.4, 2.3, 4.1-4.2	Aktörer intresserade av QH samarbeten

forts.

4. SEMINARIUM: Genusmedveten rådgivning för medlemmarna programmen 2014-2020.	D 3.1- 3.2, 3.4 E 4.1-4.2	Pågående projekt finansierat via VINNOVA
5. PUBLIKATION: Kunskapsöversikt kvinnors innovation	A 1.4, 4.1-4.3, B 1.2-1.3, 3.1, 4.1 C 1.1, 2.1-2.2, 3.1- 3.2. 4.1, D 2.2 E 1.1-1.2	Svenska Uppfinnarföreningen Nationella sekretariatet för genusforskning
6. WORKSHOP: Vad är en genusmedveten infrastruktur för idébäraren? Insatser 2016-2017	A 1.3 –1.4, 4.1, 4.3, B 1.4, 3.1-3.3, 4.1-4.3 C 1.1- 1.2, 2.3-2.4, 3.3-3.4, 4.1- 4.2 D 2.1, 2.4, 3.2-3.4, 4.1 E 1.1-1.2, 4.1-4.2	Svenska Uppfinnarföreningen Tillväxtverket Nationella sekretariatet för genusforskning
7. SEMINARIUM: Innovation på Lika Villkor Tema statistik och indikatorer	A 1.1- 1.4. 2.1-2.2, 2.4, 4.2-4.4 B 3.1-3.3, 4.1- 4.3 C 1.2 D 2.1, 2.4, 4.1 E 1.2, E 3.4	Svenska Uppfinnarföreningen, Jordbruksverket, Tillväxtverket, Tillväxtanalys, VINNOVA, SCB, Nationella sekretariatet för genusforskning, Länsstyrelserna

AKTIVITETER	BEHOVSANALYS	SAMVERKAN
1. PUBLIKATION: Goda exempel på insatser för idébärare och innovativa mikroföretag	A 1.3, 4.1-4.3. B 1.1-1.2 C 2.1-2.3, 3.1-3.3, 4.1 D 3.3, 4.1 E 1.1, 4.1-4.2	Svenska Uppfinnarföreningen Tillväxtverket
3. UTBILDNING: Verktyg för jämställdhetsintegrering i klusterprocesser för medlemmarna	A 1.3- 1.4, 4.1- 4.4 B 2.2 -2.3 C 1.1, 1.4, 4.1 D 1.1, 2.1, 2.4, 4.1 E 1.2, 2.1-2.2, 4.1-4.2	Kluster som arbetar med jämställdhetsintegrering Genusforskare
4. SEMINARIUM: Genusmedveten rådgivning och hinder för kvinnor i olika grupper	D 3.1, 3.4 E 1.1, 3.2, 4.1-4.3	Aktörsrådet
5. WORKSHOP: QH samverkan och Resurscentra	A 1.4, 4.1-4.4 B 1.4, 2.1-2.2, 3.1- 3.4, 4.1-4.4 C 1.1-1.2, 2.2, 2.4, 3.2, 3.4, 4.1-4.2 D 1.1, 2.1, 2.4, 3.2, 4.1 E 1.1-1.2, 2.1, 3.4, 4.1-4.3	Aktörsrådet Myndigheter ansvariga för ESI-fonderna (Tillväxtverket, Jordbruksverket, ESF-rådet), Nationella sekretariatet för genusforskning

forts.

6. SAMMANSTÄLLNING AV ANALYSER: Utfall innovationsfrämjande i ESI-fonderna och regionala tillväxtinsatser ur ett jämställdhetsperspektiv.	A 1.1-1.2, A 1.4, A 2.1 -2.4, A 4.1-4.4, B 3.3, B 4.3, E 3.3, E 3.4	Myndigheter ansvariga för ESI-fonderna i Sverige (Tillväxtverket, Jordbruksverket, ESF-rådet)
7. ANSÖKNINGAR: ESI-fonderna	B 2.4, 3.1, 4.1 C 4.1, C 4.3 D 1.4, 3.4 E 1.4, 2.3, 4.1-4.2	Aktörer intresserade av QH samarbeten

AKTIVITETER	BEHOVSANALYS	SAMVERKAN
1. PUBLIKATION: Goda exempel ESI-fonderna i Sverige och RC	A 1.2, 4.1-4.4 B 1.1-1.2, 2.1-2.2, 3.1, 3.4, 4.1, 4.4, C 1.4, 2.1-2.3, 3.1-3.3, 4.1, D 1.2, 3.2 E 2.1-2.2, 3.4, 4.1-4.3	Myndigheter ansvariga för ESI-fonderna i Sverige (Tillväxtverket, Jordbruksverket, ESF-rådet)
2. KONFERENS: Innovation på Lika Villkor Goda exempel i och utanför Sverige i ESI-fonderna, Horisont 2020, COSME, ERASMUS +, Kreativa Eruopa	A 1.1-1.4, 2.1 4.1- 4.4 B 1.1-1.2, 2.1-2.2 3.1-3.4, 4.1- 4.4 C 1.1- 1.2, 1.4, 2.2-2.3, 3.2-3.3, 4.1 D 1.1, 2.1, 2.4, 3.2, 3.4, 4.1 E 2.1-2.2, 3.3-3.4. 4.1-4.3	Myndigheter ansvariga för ESI-fonderna (Tillväxtverket, Jordbruksverket, ESF-rådet), samt VINNOVA (Horisont 2020), UHR (ERASMUS+), Kulturrådet (Kreativa Europa)
3. UTBILDNING: RCs deltagande i EU programmen 2017-2020 för medlemmarna.	A 1.2, 4.3 B 1.1, 2.1-2.2, 3.4, 4.4 C 1.1, 1.4, 2.2-2.3, 3.2- 3.3, 4.1, D 1.1. 2.1, 2.4, 3.2, 4.1, E 2.1- 2.2, 3.3-3.4, 4.1-4.3	Myndigheter ansvariga för ESI-fonderna (Tillväxtverket, Jordbruksverket, ESF-rådet), samt VINNOVA (Horisont 2020), UHR (ERASMUS+), Kulturrådet (Kreativa Europa)
4. KONFERENS: Genusmedveten rådgivning – internationella erfarenheter.	D 3.1- 3.2, 3.4 E 4.1-4.2	Aktörsrådet Nationella sekretariatet för genusforskning
5. SAMMANSTÄLLNING AV ANALYSER: Uppdatering Sektorer, branscher, näringar och kluster ur ett jämställdhetsperspektiv.	A 1.4, 2.1, 3.1 -3.3, 4.1, 4.3 B 1.2-1.3, 2.1-2.2, 3.1-3.2, 4.1-4.2 C 1.1, 2.2-2.3, 3.2-3.3. 4.1, D 1.2, 2.4, 4.1 E 1.2, 2.1-2.2	Jamstall.nu Arbetsmarknadens parter Kluster som arbetar med jämställdhetsintegrering Tillväxtverket VINNOVA Nationella sekretariatet för genusforskning

forts.

<p>6. SEMINARIUM: Innovation på Lika Villkor</p> <p>Tema tjänsteinnovation</p>	<p>A 4.1-4.4 B 1.1- 1.4, 2.1-2.2, 4.1-4.4 C 1.1- 1.2 D 1.1,2.1, 2.4, 4.1 E 1.2, E2.1-2.2, 3.4, 4.1-4.2</p>	<p>Innovationslussarna Sveriges kommuner och landsting VINNOVA Arbetsmarknadens parter Nationella sekretariatet för genusforskning Kluster som arbetar med jämställdhetsintegrering Aktörsrådet Tillväxtverket ALMI Innovationskontoren</p>
<p>7. WORKSHOP: Vad är en genusmedveten infrastruktur för idébäraren? Uppföljning av insatser 2016-2017</p>	<p>A 1.3 –1.4, 4.1, 4.3, B 1.4, 3.1-3.3, 4.1-4.3 C 1.1- 1.2, 2.3-2.4, 3.3-3.4, 4.1- 4.2, D 2.1, 2.4, 3.2-3.4, 4.1 E 1.1-1.2, 4.1-4.2</p>	<p>Aktörsrådet Tillväxtverket ALMI Innovationskontoren Innovationslussarna Nationella sekretariatet för genusforskning</p>

-
1. www.ungforetagsamhet.se 2. www.finnupp.se 3. Se t.ex. Drivhuset (2013) Attityd 12/13. 4. Se t.ex. Danilda, Inger & Granat Thorslund, Jennie, red (2011) <i>Innovation & Gender</i>. Stockholm: Vinnova, Tillväxtverket och Innovasjon Norge. VINNOVA Information VI 2011:03~ 5. www.charter-equality.eu	6. Program riktade till enskilda företag, innovatörer, kluster, innovationsmiljöer, excellencecentra, regioner, branscher 7. www.jamstall.nu (Nationella sekretariatet för genusforskning, Länsstyrelserna, Sveriges Kommuner och Landsting, Svenska ESF-rådet och VINNOVA 8. T.ex. innovation, genus och energi; innovation, genus, och hälsa, innovation, genus och turism,	innovation, genus och science parks, innovation, genus och kluster; innovation, genus och öppen innovation, innovation, genus och riskkapital; innovation, genus och mikrokrediter. 9. T.ex. Landsbygd-stad, inrikes-utrikes födda, kvinnor i olika sektorer/branscher/närings, kvinnor i akademien, kvinnor i storföretag-mikroföretag, kvinnor inom produktinnovation-tjänsteinnovation etc
-

Fotnoter

1 www.ne.se 2 Se t.ex. Andersson, Susanne, Berglund, Karin, Gunnarsson, Ewa & Sundin, Elisabeth, Eds (2012) <i>Promoting Innovation. Policies, Practices and Procedures</i>. Stockholm: VINNOVA Vinnova Report VR 2012:08 3 Se t.ex. Westberg, Hanna, red (2005) <i>Regionala tillväxtavtal – en fråga om att bryta gamla mönster? Kvinnors och mäns delaktighet i arbetet med tillväxtavtalen</i>. Stockholm: Arbetslivsinstitutet. Arbetsliv i omvandling. 2005:8 4 www.genus.se/ 5 Norrbin, Camilla & Olsson, Annika (2010) <i>Forskning saknas. En kunskapsöversikt över forskningsfältet jämställdhetsintegrering</i>. Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning. Göteborgs universitet. JÄMI Rapport 3 6 Woodward Alison (2008) <i>European Gender Mainstreaming: Promises and Pitfalls of Transformative Policy</i>. I Review of Policy Research Volume 20: Issue 1. Wiley/ The Policy Studies Organization.	7 Regeringskansliet (2012) <i>Den nationella innovationsstrategin</i>. Stockholm: Näringsdepartementet N2012.27 8 Winnet Jönköping m.fl. (2012) <i>Landsbygd på lika villkor ur ett regionalt perspektiv. Jönköping: Winnet Jönköping, Winnet Sverige, Landsbygdsnätverk</i>. NB: Landsbygdsdepartementet, Jordbruksverket, Landsbygdsnätverket, Länsstyrelsen i Jönköping, Winnet Jönköping, Winnet Sverige, Högskolan i Jönköping samt Lunds Universitet. 9 www.landsbygdsnätverket.se 10 www.lansstyrelsen.se/jonkoping 11 www.rfss.se 12 Silander, Charlotte & Henriksson, Malin (2013) <i>Bilder av kvinnors företagande i Kronobergs län – möjligheter och hinder</i>. Kalmar/Växjö: Linnéuniversitetet. Genusvetenskapens skriftserie. Fakulteten för Samhällsvetenskap 13 www.ltu.se/research/subjects/Genus-och-teknik/Konferenser/Equality-growth-and-innovation-in-theory-and-practice

- 14 Eriksson Fogelberg, Anna eds. (2010) *Proceedings from the international conference Equality, Growth & Sustainability. Do they mix?* Linköping University 25-26 november 2010. Linköping: Linköpings Universitet.
- 15 Winnet Sverige (2012) *Vi vet vad vi talar om! Goda exempel från resurscentra för kvinnor*. Gävle: Winnet Sverige.
- 16 Lindberg, Malin (2012) *Sammanställning av befintlig forskning om resurscentra för kvinnor*. Winnet Sverige: Winnet Centre of Excellence® skriftserie, nr 1.
- 17 www.tillvaxtverket.se
- 18 Övriga områden är Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud, Tillgänglighet och Landsbygdsutveckling
- 19 www.innovationsinspiration.se
- 20 www.almi.se/Malardalen
- 21 www.vasterassciencepark.com
- 22 www.lansstyrelsen.se/vastmanland
- 23 www.vinnova.se
- 24 Johansson, Jeaneth & Malmström, Malin (2012) *Företagande i Norrbotten och tillgång till offentlig finansiering. Är genus en faktor?* Luleå: Winnet Norrbotten och Luleå tekniska universitet.
- 25 von Friedrichs, Yvonne (2012) *Den svåra styrningen mot ett jämställt företagande i Västernorrland. En analys ur ett genusperspektiv av länets styrdokuments avtryck på genomförandet av strukturfondsprogrammet i Mellersta Norrland*. Härnösand/Östersund: Winnet Västernorrland och Mittuniversitetet
- 26 www.lansstyrelsen.se/vasternorrland
- 27 www.almi.se/Mitt
- 28 www.saminvest.s
- 29 Jönsson, Jonas (2005) *Ökad tillväxt med jämställd styrelse. Kartläggning av könsfördelningen hos skånska kluster- och innovationsfrämjande aktörer*. Malmö/Kristianstad: Region Skåne och Länsstyrelsen i Skåne
- 30 www.centralbaltic.eu
- 31 www.norrtalje.se
- 32 www.lansstyrelsen.se/Stockholm
- 33 Se t.ex. Lindgren, Monica & Packendorff, Johann (2010) *A framework for the integration of a gender perspective in cross-border entrepreneurship and cluster promotion programmes*. Stockholm: Quadruple Helix reports 2010:6.
- 34 www.interreg4c.eu/about-interreg-iiic
- 35 Winnet Europe (2008) *Report from the Nordic Conference on Women's Entrepreneurship and Regional Development with a Focus on Women's Resource Centres (WRCs)*. Gävle: Winnet Europe.
- 36 Nutek (idag Tillväxtverket), regeringskansliet i Sverige och Finland, Nordiska ministerrådet, Nordregio, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Länsstyrelsen i Södermanlands län, Luleå tekniska universitet,
- 37 www.winnest8.eu
- 38 www.interreg4c.eu
- 39 Därutöver deltog Älvdalens kommun, RC i Dalarna och Gävleborg, Region Dalarna och Region Gävleborg samt Länsstyrelsen i Dalarna. I referensgrupper deltog en bredare grupp aktörer.
- 40 Winnet8 (2011) *Women's Resource Centres, Innovation & Policy for Smart, Inclusive and Sustainable Growth*. Älvdalen: Älvdalens kommun, Winnet & Tillväxtverket med stöd från Interreg IV C, European Union, European Regional Development Fund
- 41 Winnet8 (2011) *Women's Resource Centres. Innovation & Practices for Smart, Inclusive and Sustainable Growth*. Älvdalen: Älvdalens kommun, Winnet & Tillväxtverket med stöd från Interreg IV C, European Union, European Regional Development Fund
- 42 www.w7dalarna.se
- 43 Winnet8 (2011) *Handlingsplan Norra Mellansverige. För att främja kvinnors bidragande till den regionala tillväxten*. Falun/Gävle: Region Dalarna, Region Gävleborg och Winnet Gävleborg.
- 44 Se t.ex. Brydsten (2011) *Vad har det blivit av de horisontella målen? - jämställdhet i strukturfondsarbetet i Norra Mellansverige*
- 45 <https://si.se/>
- 46 www.balticsea-region-strategy.eu
- 47 Se Lissabonfördraget som trädde i kraft år 2009 www.lissabonfordraget.se
- 48 KOM (2010) 2020 slutlig. *Europa 2020 En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla*. Meddelande från Kommissionen. Bryssel: Europeiska kommissionen. Bryssel den 3.3.2010
- 49 Europeiska Unionen (2013) *Innovationsunionen. En fickguide om ett av Europa 2020-strategins initiativ. Forskning och innovation*. Luxemburg: Europeiska unionens publikationsbyrå
- 50 Se t.ex. Nationella sekretariatet för genusforskning (2011) *Genusperspektiv*. Göteborg: Forskningspolitiskt nyhetsbrev från Nationella sekretariatet för genusforskning. Nr 6 2011 Göteborgs Universitet.
- 51 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1287/2013 av den 11 december 2013 om inrättande av ett program för företagens konkurrenskraft och små och medelstora företag (2014–2020) och om upphävande av beslut nr 1639/2006/EG Europeiska unionens officiella tidning L 347/33
- 52 KOM (2010) 614 Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén av den 28 november 2010 – En integrerad industripolitik för en globaliserad tid med konkurrenskraft och hållbar utveckling i centrum
- 53 KOM (2014) 14 Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén för en *industriell renässans i Europa*
- 54 KOM (2011) 78 slutlig Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén. *Översyn av småföretagsakten för Europa*
- 55 http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/women/wes-network/index_en.htm
- 56 Technopolis (2008) *Evaluation on policy. Promotion of Women Innovators and Entrepreneurship*. Brussels: Technopolis. Report financed by DG Enterprise and Industry. European Commission.
- 57 *En stark EU-politik för små och medelstora företag 2015–2020*. Samråd om småföretagsakten.
- 58 Europeiska unionens officiella tidning (2011/C 155/02) *Rådets slutsatser av den 7 mars 2011 om europeiska jämställdhetspakten (2011–2020)*
- 59 www.eige.europa.eu/
- 60 KOM (2010) 491 slutlig Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén. *Strategi för jämställdhet 2010–2015*
- 61 KOM(2010)78 final Meddelande från Kommissionen. *Ett förstärkt engagemang för jämställdhet. Kvinnostadga*
- 62 European Commission (2013) *She Figures 2012 Gender in Research and Innovation. Statistics and Indicators*. Brussels: Directorate-General for Research and Innovation. European Commission
- 63 Equal Clima (2014) *User Driven Innovation*. Elektronisk källa www.equalclimate.org Tillgänglig 2014-10-01
- 64 Se t.ex. Andersson, Susanne, Berglund, Karin, Gunnarsson, Ewa & Sundin, Elisabeth, Eds (2012) *Promoting Innovation. Policies, Practices and Procedures*. Stockholm: VINNOVA Vinnova Report VR 2012:08
- 65 www.nordregio.se
- 66 Se t.ex. Pettersson, Katarina (2007) *Men and Male as the Norm? A Gender Perspective on Innovation Policies in Denmark, Finland and Sweden*. Stockholm: Nordic Research Programme 2005-2008. Report 4 Nordregio.
- 67 Nordic Council of Ministers (2013) *The Nordic region – a step closer to gender balance in research? Joint Nordic strategies and measures to promote gender balance among researchers in academia*. Copenhagen: Nordic Council of Ministers Solveig Bergman with assistance from Linda M. Rustad and a Nordic reference group
- 68 www.norden.org
- 69 www.equalclimate.org

- 70 Sid 16 Länsstyrelsen Norrbotten (2013) *Innovationsstrategi för Norrbottens län 2013 – 2020*. Luleå: Länsstyrelsen i Norrbotten
- 71 Tillväxtverket (2011) *Att välja jämställdhet*. Stockholm: Tillväxtverket, Rapport 0107
- 72 Se t.ex. Lindberg (2010). *Samverkansnätverk för innovation – en interaktiv och genusvetenskaplig utmaning av innovationspolitik och innovationsforskning*. Doktorsavhandling. Luleå: Luleå tekniska universitet
- 73 www.triplehelixconference.org/
- 74 Norrbin, Camilla & Olsson, Annika (2010) Forskning saknas. *En kunskapsöversikt över forskningsfältet jämställdhetsintegrering*. Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning. Göteborgs universitet. JÄMI Rapport 3
- 75 Danilda, Inger & Granat Thorslund, Jennie, red (2011) *Innovation & Gender*. Stockholm: Vinnova, Tillväxtverket och Innovasjon Norge. VINNOVA Information VI 2011:03
- 76 Andersson, Susanne, Berglund, Karin, Gunnarsson, Ewa & Sundin, Elisabeth, eds (2012) *Promoting Innovation Policies, Practices and Procedures*. Stockholm: Vinnova, Vinnova Report VR 2012:08
- 77 Danilda, Inger & Granat Thorslund, Jennie, red (2011) *Innovation & Gender*. Stockholm: Vinnova, Tillväxtverket och Innovasjon Norge. VINNOVA Information VI 2011:03
- 78 Andersson, Susanne, Berglund, Karin, Gunnarsson, Ewa & Sundin, Elisabeth, eds (2012) *Promoting Innovation Policies, Practices and Procedures*. Stockholm: Vinnova Vinnova Report VR 2012:08
- 79 Holmquist, Carin & Sundin Elisabeth (1989) *Kvinnor som företagare - Osynlighet, mångfald, anpassning*. Malmö: Liber.
- 80 Se t.ex. Nyberg, Ann-Christin (2001) *Kön och teknik i förändring. Svenska kvinnors patenterade uppfinningar 1885–1998*. Lic. avh. Linköping: Linköpings universitet. Tema T rapport 36,
- 81 Se t.ex. Rosenberg, Kerstin (2010) *Innovationer i vården – nyttan av vårdpersonalens idéer ur ett genusperspektiv*. Karlstad Universitet, Karlstad University Studies 2010:33
- Nählander, Johanna (2011) *Mellan proktoskop och kjolklämma. Eller varför kommer offentligt anställda tjänsteproducenter med idéer till varor som ska produceras av privata företag?* Linköping: Linköpings Universitet, HELIX Working Papers 11/3
- 82 Se t.ex. Turner, Laure (2009) *Gender diversity and innovative performance*. International Journal of Innovation and Sustainable Development, Vol. 4, No. 2, Sep, 2011, 123-134
- 83 Se t.ex. Gunnarsson, Ewa., Andersson, Susanne, Vänje Rosell, Anrika, Lehto, Arja & Salminen-Karlsson, Minna, Eds (2003) *Where Have All the Structures Gone? Doing Gender in Organisations. Examples from Finland, Norway and Sweden*. Stockholm: Stockholm University: Center for Women Studies..
- 84 Enström, Nina & Jakobsson, Birgitta (2006) *Skelett i garderoben. Metoder för att upptäcka ojämställdhet*. Arbetslivsinstitutet och Luleå tekniska universitet. Se även Gunnarsson, Ewa, Westberg, Hanna, Andersson, Susanne och Balkmar, Dag (2007) "Learning by fighting?" – *Jämställdhet och genusvetenskap i VINNOVAs organisation och verksamhetsfält*. Växjö: Arbetsliv i omvandling, 2007:14, Vetenskaplig skriftserie från Växjö universitet.
- 85 Se t.ex. Lindberg, Malin, Udén, Maria & Stenmark, Lina (2008) *Genus och jämställdhet i innovationssystem*. Metoder i projektet Lyftet. Luleå: Luleå tekniska universitet.
- 86 www.nyforetagarcentrum.com
- 87 <http://connectsverige.se>
- 88 <http://uppfinnare.se>
- 89 <http://coompanion.se>
- 90 www.drivhuset.se/
- 91 www.venturecup.s/
- 92 www.sisp.se
- 93 Jonasson, Margareta (1999) *Kvinnliga uppfinnare*. Stockholm. NUTEK. Stockholm
- 94 *Svenska Uppfinnareföreningen QUIS, En kort historik*
- 95 <http://mentorryn.se>
- 96 www.witec.se
- 97 Stiftelsen avvecklades år 2004
- 98 Hansson, Agneta & Stridh, Kicki (2008) *Statligt företagsfrämjande ur ett genusperspektiv*. Ingår i: Göransson, Ulla, Lagerholm, Magnus & Larsson, Pär, red (2008) *SESAM ÖPPNA DIG! Forskarperspektiv på kvinnors företagande*. Stockholm: VINNOVA Rapport VR 2008:20
- 99 Innovativa Kvinnor (2002) *Regionala utvecklingsprogram för att främja kvinnors innovationer*
- 100 Se t.ex. Nyberg (1999) *Från kvinnor och innovation till genus och innovation* Stockholm: NUTEK R 1999:14
- 101 Nutek (2001) *Nationellt handlingsprogram – kvinnor och innovationer*
- 102 <http://komtek.nu/>
- 103 www.skolverket.se
- 104 Stridh, Kicki (2001) *På tillväxt. Kvinnors idéer om innovation*. Stockholm: Nutek
- 105 Tillväxtverket (2012a) *Kvinnors och mäns företagande. Företagens villkor och verklighet*. Stockholm: Tillväxtverket Info 0425 Tillväxtverket (2012b) *Företagande i Sveriges regioner. Företagens villkor och verklighet*. Stockholm: Info 0440
- 106 Tillväxtverket (2014) *Nationell strategi för ett företagsfrämjande på likvärdiga villkor 2015-2020*. Utkast
- 107 Se t.ex. Ramböll (2013) *Pilotprogrammet för utvecklingscheckar inom hälsa, vård och omsorg samt kulturella och kreativa näringar*.
- 108 Samulesson, Mikael & Söderblom, Anna (2012) *Statlig finansiering och dess påverkan på innovativa småföretag En beskrivande studie av VINN NU-programmet*. Stockholm: Handelshögskolan i Stockholm
- 109 Tillväxtanalys (2014) *Företagsstöd till innovativa små och medelstora företag – en kontrafaktisk effektutvärdering*. Östersund: Tillväxtanalys PM 2014:16
- 110 www.iuc.se
- 111 www.gsp.se
- 112 www.vgregion.se
- 113 Västra Götalandsregionen (2014) *Inkubatorrapport 2014*. Göteborg: Regionutvecklingssekretariatet 2014-09-08
- 114 Se t.ex. Vinnova (2013) *Slutrapport för uppdrag avseende fortsatt utveckling av inkubatorer, företagshotell och liknande som är anpassade för kulturella och kreativa näringar*. Stockholm: Vinnova 28 februari 2013
- 115 <http://modeink.se/om-modeinkubatorn>
- 116 Lindholm Dahlstrand, Åsa & Politis, Diamanto (2013) *Women business ventures in Swedish university incubators*. International Journal of Gender and Entrepreneurship, Vol. 5 Iss: 1, pp.78 -96
- 117 ALMI (2013) *Almis rapportserie om inkubation – helår 2012*. Stockholm: Almi Företagspartner
- 118 Sid. 10 Nyberg, Ann-Christin (2011) *Genusvägar till innovation. Erfarenheter från VINNVÄXT*. Stockholm: Vinnova Rapport 2011:08
- 119 www.halsoteknik.com
- 120 Danilda, Inger & Olsson, Sandra (2005) *Jämställdhet som drivkraft. Slutrapport från Visanus Jämställdhetssatsning*. Stockholm: Nutek förlag, Visanu: 2005:13
- 121 Ramböll (2011) *Klusterprogrammets slututvärdering*.
- 122 Danilda, Inger & Granat Thorslund, Jennie, red (2011) *Innovation & Gender*. Stockholm: Vinnova, Tillväxtverket och Innovasjon Norge. Tillväxtverket. Info 0229
- 123 www.packagingarena.com/
- 124 <http://smtf.se/>
- 125 Se t.ex. Petersson Mcintyre, Magdalena (2014) *Jämställdhet på köpet? Marknadsfeminism, innovation och normkritik*. Stockholm; Vinnova Rapport VR 2014:02
- 126 www.skogstekniskaklustret.se
- 127 www.igis.se
- 128 <http://www.chartiks.se/J%C3%A4mst%C3%A4llhetGIS.htm>
- 129 www.lyckesele.se
- 130 <http://www.fiberopticalvalley.com>
- 131 www.triplesteel.se

- 132 www.livsmedelsakademien.se
- 133 Fürst Hörte, Gunilla (2009) *Behovet av genusperspektiv – om innovation, hållbar tillväxt och jämställdhet*. Stockholm: VINNOVA VR 2009:16;
- 134 VINNOVA (2014) *Starka forsknings- och innovationsmiljöer*. Elektronisk resurs tillgänglig 2014-11-15 www.vinnova.se/sv/Varverksamhet/Innovationsformaga-hos-specifika-malgrupper/Individer-och-innovationsmiljoer/Genus-och-mangfald-for-innovation/Starka-forsknings-och-innovationsmiljoer/
- 135 Nyberg, Ann-Christin (2011) *Genusvägar till innovation. Erfarenheter från VINNVÄXT*. Stockholm: VINNOVA Rapport 2011:08
- 136 Reeve, Douglas et al (2013) *Second Evaluation of VINN Excellence Centres*. Stockholm: VINNOVA Report VR 2013:08
- 137 www.hero-m.mse.kth.se/
- 138 KTH (2011) *"Harriet" förändrar genom reflektion*. Stockholm: KTH Hero-m
- 139 Sid 312-313 SOU 2010:56 *Innovationsupphandling*. Betänkande av Innovationsupphandlingsutredningen. Stockholm: Frites
- 140 SOU 2013:40 *Att tänka nytt för att göra nytta – om perspektivskiften i offentlig verksamhet*. Slutbetänkande av Innovationsrådet. Stockholm: Frites
- 141 Stridh, Kicki (2001) *På tillväxt. Kvinnors idéer om innovation*. Stockholm: Nutek
- 142 Niklasson (2014) *Jämställd regional tillväxt. Halvtidsuppföljning 2014*. Örebro: Regionförbundet Örebro Rapport 2014:03
- 143 Fröberg, Martin et al (2013) *Innovationsslussar inom hälso- och sjukvården. Halvtidsutvärdering*. Stockholm: VINNOVA Rapport VR 2013:04
- 144 www.skl.se
- 145 *Överenskommelse mellan Verket för innovationssystem (VINNOVA) och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) om stärkt innovationskraft i offentlig* Stockholm den 24 april 2012
- 146 Frankelius, Per (2014) *Innovation i offentlig verksamhet – VART STÅR VI? VART GÅR VI?* Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.
- 147 VINNOVA (2012) *Att bryta malm och könsmönster – En genusmedveten och hållbar strategisk F&I-agenda för den svenska gruvsektorn*. Stockholm: Beviljade ansökningar till utlysningen Strategiska forsknings- och innovationsagendor, 2012
- 148 *Så arbetar Region Gävleborg med innovationsfrågor. En innovationsstrategi för Gävleborg*. Region Gävleborg. Finansierad av CLiQ, Interreg IV C European Regional Development Fund.
- 149 VINNOVA, Energimyndigheten & Formas (2014) *Strategiska forsknings- och innovationsagendor*. Agendakatalog. April 2014
- 150 Nutek (2004) *EU:s strukturfonder – ett verktyg för regional utveckling. Erfarenheter i halvtid*. Stockholm. Nutek Infonr 039-2004
- 151 www.eunaradig.se/esi-fonder
- 152 Europeiska unionens officiella tidning. *Konsoliderad version av fördraget om Europeiska Unionens funktionssätt*. C 83/37 30.3.2010
- 153 Regeringen (2014) *Partnerskapsöverenskommelsen*. Stockholm: Näringsdepartementet, Arbetsmarknadsdepartementet & Landsbygdsdepartementet.
- 154 Ansvarig myndighet är ESF-rådet www.esf.se
- 155 Ansvarig myndighet är Tillväxtverket www.tillvaxtverket.se
- 156 Ansvarig myndighet är Jordbruksverket www.jordbruksverket.se
- 157 *Förslag till operativt program för lokalt ledd utveckling inom Regionala utvecklingsfonden och Socialfonden 2014-2020*.
- 158 Se t.ex. Hedlund, Gun (2008) *Regionala partnerskap, kön och demokrati*. Örebro: Örebro Universitet, Centrum för Urbana och Regionala Studiers skriftserie. Rapport nummer 62
- 159 Se t.ex. Nutek (2004) *EU:s strukturfonder – ett verktyg för regional utveckling. Erfarenheter i halvtid*. Stockholm: Nutek Infonr 039-2004
- 160 www.interreg4c.eu/interreg-europe
- 161 <http://eu.baltic.net>
- 162 www.northsearegion.eu
- 163 www.northernperiphery.eu
- 164 www.interreg-sverige-norge.com
- 165 www.interreg-oks.eu
- 166 www.botnia-atlantica.eu
- 167 www.interregnord.com
- 168 www.centralbaltic.eu
- 169 <http://en.southbaltic.eu>
- 170 SIDA har publicerat flera rapporter om Östersjösamarbetet, Se t.ex. SIDA (2011a) *Jämställdhet inom det territoriella Östersjöarbetet. En studie av projekt inom EU:s Interregprogram för Östersjön, Baltic Sea Region Programme 2007-2013*. SIDA (2011b) *Att arbeta med jämställdhet inom Östersjöprojekt*.
- 171 Mer information om Horisont 2020 går att få via Vinnova www.vinnova.se
- 172 European Commission (2014) *Vademecum on Gender Equality in Horizon 2020*. Brussels: Research and Innovation. RTD B 7 Science with and for Society. 26-02-2014; *Gender Equality in Horizon 2020 version 1.0*, <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/promoting-gender-equality-research-and-innovation>
- 173 European Commission (2014) *Enabling synergies between European Structural and Investment Funds, Horizon 2020 and other research, innovation and competitiveness-related Union programmes. Guidance for policy-makers and implementing bodies*. Luxembourg: Publications Office of the European Union
- 174 www.enterpriseurope.se
- 175 www.ri.se/projects/eusme
- 176 Mer information om ERASMUS + går att få via Universitets- och högskolerådet och dess programkontor www.programkontoret.se
- 177 Mer information om COSME går att få via Tillväxtverket www.tillvaxtverket.se
- 178 www.enterpriseurope.se
- 179 Mer information via Tillväxtverket www.tillvaxtverket.se
- 180 Mer information om Kreativba Europa går att få via Kulturrådet www.kulturradet.se
- 181 Europeiska Kommissionen (2014) *Easi Ett nytt övergripande EU-program för sysselsättning och socialpolitik*. Luxemburg: Europeiska unionens publikationsbyrå Generaldirektoratet för sysselsättning, socialpolitik och inkludering.
- 182 www.ungforetagsamhet.se
- 183 www.finnupp.se
- 184 Se t.ex. Drivhuset (2013) *Attityd 12/13*.
- 185 Se t.ex. Danilda, Inger & Granat Thorslund, Jennie, red (2011) *Innovation & Gender*. Stockholm: Vinnova, Tillväxtverket och Innovasjon Norge. VINNOVA Information VI 2011:03
- 186 www.charter-equality.eu
- 187 Program riktade till enskilda företag, innovatörer, kluster, innovationsmiljöer, excellencecentra, regioner, branscher
- 188 www.jamstall.nu (Nationella sekretariatet för genusforskning, Länsstyrelserna, Sveriges Kommuner och Landsting, Svenska ESF-rådet och VINNOVA)
- 189 T.ex. innovation, genus och energi; innovation, genus, och hälsa, innovation, genus och turism, innovation, genus och science parks, innovation, genus och kluster; innovation, genus och öppen innovation, innovation, genus och riskkapital; innovation, genus och mikro-krediter.
- 190 T.ex. Landsbygd-stad, inrikes-utrikes födda, kvinnor i olika sektorer/branscher/näringar, kvinnor i akademien, kvinnor i storföretag-mikroföretag, kvinnor inom produktinnovation-tjänsteinnovation etc

Bilaga 1

Rapporter med koppling till Winnet och resurscentra

Brydsten, Anna (2011) *Vad har det blivit av de horisontella målen? – jämställdhet i strukturfondsarbetet i Norra Mellansverige. 2011-08-26.* Falun: Winnet Dalarna

Danilda, Inger (2012) *Underlag förstudie Processtöd strukturfonderna 2014-2020 Dalarna, Gävleborg & Värmland.* Falun: Winnet Dalarna

Danilda, Inger & Hallgren, Elin (2012) *Horisontell och vertikal könssegregering inom it. Ett hinder för tillväxten i Skåne.* Kristianstad: Winnet Kristianstad & Winnet Sverige. Rapport 2 Pedagogik för jämställd it

Händel, Sofia (2010) *Cluster promotion and mobile services for the tourism industry. Seminar report.* Quadruple Helix Central Baltic: Quadruple Helix reports 2010:2

Johansson, Jeaneth & Malmström, Malin (2012) *Företagande i Norrbotten & Tillgång till offentlig finansiering: – är genus en faktor?* Luleå: Piorum Winnet Norrbotten och Luleå tekniska universitet.

Lindberg, Malin, Udén, Maria & Stenmark, Lina (2008) *Genus och jämställdhet i innovationssystem. Metoder i projektet Lyftet.* Luleå: Luleå tekniska universitet

Lindberg, Malin, Lindgren, Monica & Packendorff, Johann (2011) *Bridging the gender gap in entrepreneurship through NGO's. A study of a Quadruple Helix innovation system project in the Baltic Sea region.* Quadruple Helix Central Baltic: Quadruple Helix reports 2011:2

Lindberg, Malin (2012) *Sammanställning av befintlig forskning om resurscentra för kvinnor.* Winnet Centre of Excellence®: Winnet Sverige

Lindgren, Monica & Packendorff, Johann (2010) *A framework for the integration of a gender perspective in cross-border entrepreneurship and cluster promotion programmes.* Quadruple Helix Central Baltic: Quadruple Helix reports 2010:6.

Ottosson Malmros, Linn (2010) *En genomgång av regionalfonden jämställdhetsambitioner – glappet mellan policy och praktik*

Oxford Research AB (2010) *Åtgärdsdokumenten för de Regionala Strukturfondsprogrammen ur ett genusperspektiv.*

Petersen, Åsa (2012) Nationell konferens. *Arbetsmarknad på lika villkor! – En förutsättning för tillväxt?* Hilton Slussen, Stockholm, den 11-12 december 2012. Gävle: Winnet Sverige

Stenmark, Lina (2012) *Den regionala utvecklingens logik i policy och praktik: en fallstudie av den regionalpolitiska interventionen Resurscentra för kvinnor.* Västerås: Mälardalens högskola, Akademin för innovation, design och teknik. Doktorsavhandling.

von Friedrichs, Yvonne (2012) *Den svåra styrningen mot ett jämställt företagande i Västernorrland. En analys ur ett genus och jämställdhetsperspektiv av länets styrdokuments avtryck på genomförandet av strukturfondsprogrammet i Mellersta Norrland.* Härnösand/Östersund: Winnet Västernorrland och Mittuniversitetet

Winnet8 (2011a) *Womens Resource Centres Innovation & Policies for Smart, Inclusive and Sustainable Growth*, Interreg IV C and European Union.

Winnet8 (2011b) *Womens Resource Centres Innovation & Practices for Smart, Inclusive and Sustainable Growth*, Interreg IV C and European Union.

Winnet8 (2011c) *Handlingsplan Norra Mellansverige. För att främja kvinnors bidragande till den regionala tillväxten.* Falun/Gävle: Region Dalarna, Region Gävleborg och Winnet Gävleborg

Winnet Centre of Excellence (2013) *Baltic Sea Region Partnership Platform for Gender & Economic Growth.* Informationsbro-schyr.

Winnet Europe (2007) *Report from the Nordic Conference on Women's Entrepreneurship and Regional Development with a Focus on Women's Resource Centres (WRCs).*Gävle: Winnet Europe.

Winnet Jönköping m.fl. (2012) *Landsbygd på lika villkor ur ett regionalt perspektiv.* Jönköping: Winnet Jönköping, Winnet Sverige, Landsbygdsnätverket

Winnet Sverige (2012) *Vi vet vad vi talar om! Goda exempel från resurscentra för kvinnor.* Gävle: Winnet Sverige.

Winnet Sverige (2012) *Innovation på Lika Villkor.* Gävle: Winnet Sverige.

Winnet Sverige (2013) *Winnet Sveriges digitala agenda 2013-201.* Gävle: Winnet Sverige

Bilaga 2

Referenser Innovation, genus och jämställdhet

- Andersson, Susanne, Berglund, Karin, Gunnarsson, Ewa & Sundin, Elisabeth, Eds (2012) *Promoting Innovation. Policies, Practices and Procedures*. Stockholm: VINNOVA Report VR 2012:08
- Blomqvist m.fl. (2012) *Akademiskt nyföretagande: Kan inkubatorer förbättra förutsättningarna för kvinnors företagande?* Halmstad: Högskolan i Halmstad.
- Byrman, Gunilla (2006) *Det förbisedda Jämställdhetsdirektivet. Text- och genusanalys av tre utlysningstexter från VINNOVA*. Stockholm: VINNOVA Rapport 2006:01
- Danilda, Inger & Olsson, Sandra (2005) *Jämställdhet som drivkraft. Slutrapport från Visanus Jämställdhetsutredning*. Stockholm: Nutek förlag, Visanu: 2005:13
- Danilda, Inger & Granat Thorslund, Jennie, red (2011) *Innovation & Gender*. VINNOVA, Tillväxtverket och Innovasjon Norge. Stockholm: Tillväxtverket. Info 0229
- Ejermo, Olof & Jung, Taehyun (2012) *Demographic patterns and trends in patenting: Gender, age, and education of inventors*. Lund: Lund University, Centre for Innovation, Research and Competence in the Learning Economy (CIRCLE) Paper no. 2012/05
- Enström, Nina & Jakobsson, Birgitta (2006) *Skelett i garderoben. Metoder för att upptäcka ojämställdhet*. Stockholm/ Luleå: Arbetslivsinstitutet och Luleå tekniska universitet
- Fürst Hörte, Gunilla (2009) *Behovet av genusperspektiv – om innovation, hållbar tillväxt och jämställdhet*. Stockholm: VINNOVA Rapport VR 2009:16
- Glantz, Helena (2004) *Framgångsrika Metoder, Västernorrlands Innovationsskola och andra metoder att utveckla kvinnors innovationer*. Stockholm: Nutek
- Granat Thorslund, Jennie & Göransson, Ulla (2006) *Könsblinda innovationssystem – genusanalys av några centrala begrepp i VINNOVAs verksamhet*. Stockholm: VINNOVA Arbetsrapport i FoU projektet Jämställdhet och Genusvetenskap.
- Gunnarsson, Ewa (2011) *Gemensam handling för hållbar förändring – tillämpad genusforskning i ett innovationssystem*. Arbetsmarknad & Arbetsliv. Årgång 17, nr 2.
- Gunnarsson, Ewa, Källhammar, Eva, Teräs, Leena & Wennberg, Paula (2013) *Innovation and gender – how to boost and measure change*. Luleå: MätaJämt eQuality
- Hallencreutz, Daniel, Lundequist, Per & Pettersson, Katarina (2003) *Genusperspektiv på Innovationssystem – exemplet svensk musikindustri*. Stockholm: VINNOVA Rapport R 2003:12
- Hedberg, Charlotta & Pettersson, Katarina (2006) *Innovativa företag i vård och omsorg. Genus- och entreprenörskapsperspektiv på företagande kvinnor och män i Stockholms län*. Stockholm: Stockholms Universitet, Kulturgeografiska institutonen
- Hofmaier m.fl. (2007) *Lärande, ledarskap och jämställdhet i regionala innovationssystem*. Slutrapport Högskolan i Halmstad: Halmstad: Högskolan i Halmstad
- Holm, Elisabeth, (2013) *Företagsvinster med jämställdhet? – Intervjuer med klusterledare i Norra Mellansverige*. Karlstad: Region Värmland, Utveckling av klusterinitiativ i Norra Mellansverige SLIM-rapport 20:2013
- Holmquist, Carin & Wetter, Erik Wetter (2010) *Stereotype Spillover: Does Gender Impact Perceived Venture Risk and Viability?* *Frontiers of Entrepreneurship Research*, Volume 30, Issue 8
- Hoffrén-Larsson, Riita (2007) *Utvärdering av innovationsprojektet "Utveckla din idé" vid Karolinska Universitetssjukhuset* Slutrapport. Solna: Karolinska Universitetssjukhuset.
- Innovativa Kvinnor (2002) *Regionala utvecklingsprogram för att främja kvinnors innovationer*.
- Jansson, Iréne (1996) *Kvinnliga Uppfinnare - en resurs eller problem? En studie om villkoren för kvinnliga uppfinnare i Sverige i dag*. Halmstad: Högskolan i Halmstad, Centrum för Arbetslivsutveckling
- Jonason, Margareta (1999) *Kvinnliga uppfinnare*. Stockholm: Nutek
- Jonason, Margareta (2001) *Mentoring: en modell för idéutveckling*. Stockholm: Svenska Uppfinnareföreningen,
- Jönsson, Jonas (2005) *Ökad tillväxt med jämställd styrelse. Kartläggning av könsfördelningen hos skånska kluster- och innovationsfrämjande aktörer*. Malmö/Kristianstad: Region Skåne och Länsstyrelsen i Skåne
- Lindberg, Malin (2010) *Samverkansnätverk för innovation – en interaktiv och genusvetenskaplig utmaning av innovationspolitik och innovationsforskning*. Luleå: Luleå tekniska universitet. Doktorsavhandling.
- Lindberg, Malin & Nahnfeldt, Cecilia, red (2013) *År det nå'n innovation?: att nyttiggöra hum/sam forskning*. Karlstad: Karlstad Universitet, Centrum för genusforskning, Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap.

- Lindholm Dahlstrand, Åsa & Politis, Diamanto (2013) *Women business ventures in Swedish university incubators. International Journal of Gender and Entrepreneurship*, Vol. 5 Iss: 1, pp.78 -96
- Lorentzi, Ulrika (2009) *Från hantverkskilt till hästföretag. Genusperspektiv på innovation och jämställdhet*. Stockholm: VINNOVA Rapport VR 2009:20
- Nahnfeldt, Cecilia & Mind, Mater (2010a) *Genusbelysning av klusterorganisationer. Upplevelseindustri*. Karlstad: Region Värmland. Utveckling av klusterinitiativ i Norra Mellansverige SLIM-rapport 12: 2010
- Nahnfeldt, Cecilia & Mind, Mater (2010b) *Genusbelysning av klusterorganisationer. Industri och IT*. Karlstad: Region Värmland. Utveckling av klusterinitiativ i Norra Mellansverige SLIM-rapport 13:2010
- Nationella sekretariatet för genusforskning (2011a) *Tema Innovation. Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning*, Genus nr 1 2011
- Nationella sekretariatet för genusforskning (2011b) *Genusperspektiv*. Göteborg: Forskningspolitiskt nyhetsbrev från Nationella sekretariatet för genusforskning. Nr 6 2011
- Norrbin, Camilla & Olsson, Annika (2010) *Forskning saknas. En kunskapsöversikt över forskningsfältet jämställdhetsintegrering*. Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning. Göteborgs universitet. JÄMI Rapport 3
- Nutek (2001) *Nationellt handlingsprogram – kvinnor och innovationer*. Stockholm: Nutek
- Nyberg, Ann-Christin (1999) *Från kvinnor och innovation till genus och innovation*. Stockholm: Nutek R 1999:14
- Nyberg, Ann-Christin (2001) *Kön och teknik i förändring. Svenska kvinnors patenterade uppfinningar 1885–1998*. Linköping: Linköpings universitet, Lic avh. Tema T rapport 36
- Nyberg, Ann-Christin (2009) *Making Ideas Matter, Gender, Technology and Women's invention*. Luleå: Luleå University of Technology. Doctoral thesis series,
- Nyberg, Ann-Christin (2011) *Genusvägar till innovation. Erfarenheter från VINNVÄXT*. Stockholm: VINNOVA Rapport 2011:08
- Nählinger, Johanna (2011) *Mellan proktoskop och kjolklämma. Eller varför kommer offentligt anställda tjänsteproducenter med idéer till varor som ska produceras av privata företag?* Linköping: Linköpings Universitet, HELIX Working Papers 11/3
- Petersson, McIntyre (2014) *Jämställdhet på köpet? Marknadsfeminism, innovation och normkritik*. Stockholm: VINNOVA Rapport VR 2014:02
- Pettersson, Katarina (2007) *Men and Male as the Norm? A Gender Perspective on Innovation Policies in Denmark, Finland and Sweden*. Stockholm: Nordregio, Nordic Research Programme 2005-2008. Report 4
- Piippola, Saira (2006) *Kvinna och innovatör – En utvärdering av projektet Kvinnliga idébärare*. Luleå: Luleå tekniska universitet. Institutionen för arbetsvetenskap. Avdelningen för industriell produktionsmiljö. Forskningsrapport 2006:08
- Rosenberg, Kerstin (2010) *Innovationer i vården - nyttan av vårdpersonalens idéer ur ett genusperspektiv*. Karlstad: Karlstad Universitet, Karlstad University Studies 2010:33
- SOU 2011:1 *Svart på vitt – om jämställdhet i akademien*
- Stridh, Kicki (2001) *På tillväxt. Kvinnors idéer om innovation*. Stockholm: Nutek
- Tekniska museet. *Kvinnors uppfinningar. Lärarhandledning*. Stockholm: Tekniska museet.
- Tillväxtverket (2009) *Kvinnliga affärsänglar – viktiga aktörer på den finansiella marknaden*. Stockholm: Tillväxtverket, Rapport 0034
- Tillväxtverket (2011a) *Att välja jämställdhet*. Stockholm: Tillväxterket Rapport 0107
- Tillväxtverket (2011b) *Affärsänglar och riskkapital*. Stockholm: Tillväxterket Info 0273
- Tillväxtverket (2012) *Företagsfrämjande på lika villkor*. Stockholm: Tillväxterket
- Tillväxtverket (2103) *Hur kan företagsstöden bli mer jämställda?* Stockholm: Tillväxterket
- Tillväxtverket (2014) *Nationell strategi för ett företagsfrämjande på likvärdiga villkor 2015-2020*.
- VINNOVA (2007) *Projektkatalog. Genusperspektiv på Innovationssystem och Jämställdhets. Forsknings- & utvecklingsprojekt för hållbar tillväxt*. Stockholm: VINNOVA Information VI 2007:12

innovation [-ʃo'n] subst. ~en ~er

ORDLED: *in-nov-at-ion-en*

• (införande av) teknisk nyhet vanl. betraktad som ett framsteg {→**novation**}: *innovationsföretag; trafikbullret kräver anläggningstekniska ~er*

BET.NYANS: om nyhet av annat slag, t.ex. kulturellt: *de språkliga ~erna i hans nya diktsamling*

KONSTR.: *en ~ (av ngn)*

HIST.: sedan 1696; av lat. *innovatio* 'förnyelse'; jfr **novation**

innovativ [-i'v äv. in'-] adj. ~t

ORDLED: *in-nov-at-iv*

• som har förmåga till nyskapande

HIST.: sedan 1970-talet

innovatör subst. ~en ~er

ORDLED: *in-nov-at-ör-en*

• person med nyskapande förmåga särsk. tekn. men äv. kulturellt e.d.: *svensk industri måste ta vara på ~erna*

HIST.: sedan 1960-talet

in`nötning subst. ~en ~ar

ORDLED: *in-nöt-ning-en*

• grundlig mekanisk inläring: *den gamla typen av historieundervisning innebar alltför ofta en själös ~ av årtal och regenttungaer*

WINNET
SVERIGE